Štev. 177 Poštnina plačana v gotovini (Conto corrente con la posta) V Trstu, v četrtek 28. julija 1921 Posamezna številka 20 stotink LETNIK XLVI

EDINOST

Izhaja — izvzemši ponedeljek — vsak dan zjutraj. — Uredništvo: ulica sv. Frančiška Asiškega štev. 20, I. nadstropje. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu. — Nefrankirana pisma se ne sprejemajo, rokopisi se ne vračajo. — Izdajatelj in odgovorni urednik Štefan Godina. — Lastnik konsorcij lista Edinosti. — Tisk tiskarne Edinost. — Naročnina znaša na mesec L 7.—, pol leta L 32.— in celo leto L 60.—. — Telefon uredništva in uprave štev. 11-57.

Posamezne številke v Trstu in okolici po 20 stotink. — Oglasi se računajo v širokosti ene kolone (72 mm). — Oglasi trgovcev in obrtnikov mm po 40 stot. osmrtnice, zahvale, poslanice in vabila po L 1.—, oglasi denarnih zavodov mm po L 2. — Mali oglasi po 20 stot. beseda, najmanj pa L 2. — Oglasi naročnina in reklamacije se pošiljajo izključno upravi Edinosti, v Trstu, ulica sv. Frančiška Asiškega štev. 20, I. nadstropje. — Telefon uredništva in uprave 11-57.

Mala entenda in Poljska

Listi so prinesli nedavno vest, da se že delajo priprave za sklep češko-poljskega vojaškega dogovora. Iz tiska se pa z druge strani vidi, da naziranje češkega ministra za vnanje stvari, Beneša, ni naklonjeno vstopu Poljske v »malo entento« in zato ni verjetno, da bi hotel skleniti s Poljsko vojaški dogovor. Tako sodijo tudi mnogoštevilni češki listi. Odločno so proti temu, da bi Poljska vstopila v malo entento. Naloga male entente je, da čuva nad političnim položajem v srednji Evropi, kakor so ga določile mirovne pogodbe, ter odkrito nastopa proti nevarnosti, ki grozi od Ogrske. Če bi Poljaki vstopili v to zvezo, bi bilo to isto kakor da bi vode prilili v vino. Poljski interesi se ne križajo z ogrskimi, marveč se skladajo z njimi. Poljaki bi bili v tej zvezi tuj živelj. Kajti Poljaki goje vztrajno nado, da se jim posreči priklopiti k Poljski nekatera bližnja ozemlja, — dasi v resnici ne morejo rešiti niti lastnega etnografskega ozemlja. Poljaki menijo, da bi jih v mali ententi — Jugoslovani, Čehoslovaki in Romuni podpirali v nekaterih njihovih življenjskih vprašanjih.

Kaj je pa v resnici mali ententi na Vilni? — vprašujejo češki listi. »Mi, Jugosloveni in Romuni — pravijo — nočemo nikdar vstopiti v sovražno razmerje do **bodoče Rusije.** Nimamo nikakega interesa na tem, da si Poljska obdrži vzhodno Galicijo. Kajti s tem bi bili za vse čase odrezani od vsakega neposrednega stika z Rusijo. Vzhodna Galicija naj pripada tistemu, ki tvori sedaj njeno prebivalstvo. To so Ukrajinci. Mi se moramo nasloniti na Poljake ali pa na Ruse, kajti na obeh ne moremo sloneti. V trenotku, ko bi sklenili zvezo s Poljsko, bi se že oddaljili od Rusije. Ves smisel poljske vztočne politike gre namreč za tem, da bi se uveljavila na vzhodu protiruska smer. Na tej poti ne morejo slediti Poljakom ne Čehi, ne Jugosloveni in ne Romuni.«

Na drugi strani piše tudi vse poljsko časopisje proti zvezi Poljske s Čehoslovaško. V »Kurjeru Lvovskem« piše poslanik Bobek: »Edino le Češka brez **Slovaške** ali pa vsaj brez ruskega dela nekdanje Ogrske bi mogla biti trajno dobra sosedinja Poljske.« Ukrajinski listi pa pripominjajo, da bi mogli Čehi k temu odgovoriti sledeče: »Edino le Poljska brez Galicije, ali vsaj brez tješinske Šlezije bi mogla biti za daljši čas dobra sosedinja s Čehoslovaško.«

Iz tega sledi, da je treba med Čehoslovaško in Poljsko še le iskati poti do sporazuma. Danes primanjkuje najnavadnejši čut strpnosti. To je razmerje, ki ga lahko primerjamo z onim med Jugoslavijo in Bolgarsko. Razlika obstaja le v tem, da je Praga — še občutljivejša nego je Belgrad. Nekateri čehoslovaški listi priporočajo zato jugoslovenskemu tisku, naj nikdar ne daja Čehoslovakom nasvetov glede razmerja do Poljske. Ti dve državi najdeta že sami pot do sprave. Potem še le bo pristop Poljske k mali ententi pomenjal organično ojačenje te zveze. Sedaj bi pristop Poljske v malo entento le na zunaj, mehanično povečal. Mali ententi bi se pridružila namreč država, ki ima vsaj za sedaj drugačne interese, nego jih imajo države, ki tvorijo malo entento. Če bi se pristop Poljske izvršil že sedaj, bi povzročal mali ententi le zadrege in bi jo zato le slabil.

Jugoslavija

Pogreb Milorada Draškovića

BELGRAD, 26. julija. Pogrebnega sprevoda pokojnega ministra Milorada Draškovića so pričakovale ogromne množice naroda na vseh ulicah, po katerih se je pomikal. Med njimi niso bili samo Belgrajčani, temveč tudi seljaki, ki so prišli iz okolice in drugih okrajev. Potem, ko so ob 9. uri 13 min. prinesli krsto iz Oficirskega doma ministri dr. Kumanudi, Pribičević, dr. Kukovec, dr. Krizman in nekateri poslanci ter postavili krsto na lafeto, je godba zaigrala Chopinovo žalobno koračnico. Ob tej priliki se je poslovil od pokojnika polkovnik Dragotin Grožič, šef generalnega štaba vojnega ministrstva, v imenu celokupne vojske in mornarice.

Sprevod je nato krenil po ulicah po določenem programu. Spredaj so nesli križ in žito, nato 120 vencev, redove pokojnika, za tem je korakala vojska z godbo, sledila so pevska društva s svojimi zastavami, dijaki, duhovščina (28 svečenikov, 4 dijakoni in episkop Hilarij Zadonić), za duhovščino je prišel voz s pokojnikom, za njim so šli kraljevska vlada, poslanci, predsednik in člani državnega sveta, predsednik in člani glavne kontrole, zastopniki akademije znanosti in umetnosti v Zagrebu, rektorji in profesorji belgrajskega vseučilišča, odposlanstvi zagrebškega in ljubljanskega vseučilišča, uradniki ministrstva za notranje stvari, predsednik občine mesta Belgrada, častniški zbor, načelniki in šefi oddelkov vseh ministrstev, uradniki ostalih oblastev, zastopniki in odposlanci raznih društev, uradništvo in meščani, za njimi je korakal oddelek vojaštva z godbo in baterija topov.

Truplo pokojnega ministra Draškovića so prinesli v cerkev poslanci in ministri na razpoloženju. Opijelo (zadušnica) se je pričelo ob 9. uri 45 min. z obredi biskupa Hilarija, ki mu je asistiralo 28 svečenikov. Opijelu je prisostvoval tudi Nj. Vis. princ Gjorgje v uniformi majorja z generalom Hadžičem. Navzoči so bili tudi ves diplomatski zbor z vojaškimi atašeji, zastopniki vseh belgrajskih korporacij in zastopniki vojaških enot belgrajske posadke. Po končanem obredu se je poslovil od pokojnika episkop Hilarij v imenu vzhodne cerkve. V imenu kraljevske vlade se je poslovil od pokojnika minister dr. Kumanudi. V imenu demokratskega kluba je govoril Ljuba Davidović, za tem se je poslovil od pokojnika v imenu parlamenta dr. Janjić. Nato se je poslovil v imenu radikalnega kljuba Marko Gjurišić. Po govorih je izrazil svoje sočutje pokojnikovi družini episkop Hilarij, za njim pokojnikovi soprogi min. predsednik Nikola Pašić ter ostali ministri in njegovi prijatelji. Nato so izjavili svoje sožalje pokojnikovi družini tudi vsi inozemski zastopniki za svoje osebe.

Iz cerkve so prinesli krsto s pokojnikovim truplom na voz načelniki ministrstva za notranje stvari in šefi pokrajinskih oddelkov za notranje stvari. Sprevod je krenil ob 11. uri 15 min. izpred cerkve do pokopališča. Na prvem vogalu ulice Kralja Petra so izkazali pokojniku čast srbski častniki izpred vojne v macedonskih bojih z besedami: »Slava padlemu Draškoviću!« Pred vseučiliščem se je v imenu akademske omladine poslovil od pokojnika absolvirani jurist g. Raić. Na Terazijah se je poslovil od pokojnika v imenu občine mesta Belgrada predsednik Dobra Mitrović. V imenu invalidov se je poslovil podpredsednik invalidskega udruženja Nedić. Na pokopališču je prvi govoril bivši ban dr. Tomljenović v imenu Hrvatov. Za njim minister za kmetijstvo Ivan Pucelj v imenu Slovencev. V imenu pokojnikovih volilcev odvetnik iz Milanovca Tihomir Mekin in končno pokojnikov tovariš in prijatelj naš opravnik v Budimpešti Milojević. Po tem govoru so krsto spustili v grob. Pokojniku se je izkazala poslednja čast, izpaljeni so bili streli iz baterije topov. Pogrebna svečanost se je končala ob 13. uri.

Zaroka regenta Aleksandra

BELGRAD, 27. V Parizu se je zaročil regent prestolonaslednik Aleksander s princesinjo Sofijo d' Issy, vojvodinjo Vendome. Vlada o zaroki regenta Aleksandra ni še izdala uradnega poročila, a na zunanje ministrstvo je došla brzojavka, ki vest potrjuje.

Princesinja Sofija se je rodila 19. oktobra 1898 v Neuilly na Seini. Njen oče je princ Filip Emanuel, njena mati Henrietta je belgijska princesinja. Vojvodska družina spada h kraljevski hiši. Bourbon-Orleans in ima za ustanovitelja vojvodo Filipa Anžovinca. V letu 1660 je dobil naslov: prvi francoski princ kraljevske krvi. Družina Aleksandrove zaročenke je v sorodstvu z vladajočimi hišami v Španiji, Belgiji, na Angleškem in skoro z vsemi knežjimi rodbinami Evrope.

Odložitev potovanja ministrskega predsednika

BELGRAD, 27. Z ozirom na sedanji politični položaj je potovanje ministrskega predsednika g. Nikole Pašića v inozemstvo odgodeno na nedoločen čas.

Prihod kraljevega namestnika v Ljubljano

Kraljev namestnik Ivan Hribar je prispel v Ljubljano v torek dne 26. t. m. ob 17'01.

Zaprisega vsega državnega uradništva

Ob nastopu novega kraljevega namestnika Ivana Hribarja bodo, kakor čujemo, vsled novoveljavne ustave vsi državni uradniki na novo zapriseženi.

Šolski zakon

Prosvetni svet ministrstva za prosveto je začel obravnavati novi načrt šolskega zakona za vse srednje in ljudske šole v državi.

Čehoslovaška

Odnošaji med Čehoslovaško in Poljsko.

PRAGA, 27. Poljski minister za zunanje zadeve Skirmunt je izjavil na nekem shodu časnikarjev, da je vsled obiska čehoslovaškega ministra za trgovino dr. Hotovca v Varšavi nastalo upanje, da se bodo med obema državama vzpostavili zelo tesni trgovski odnošaji. Minister Skirmunt je dostavil, da stopi polj. vlada na stališču, da se trgovski odnošaji lahko razvijajo samo sporedno z razvojem političnih odnošajev.

Foch in Briand prideta v Prago.

PRAGA, 27. List «Narodni Politika» objavlja pogovor pariškega mest. svetnika Cay-a z neko vplivno osebo, katera je potrdila, da bo general Foch obiskal v kratkem Prago. Čaka se samo še rešitev vprašanja Gornje Šlezije. Tudi ministrski predsednik Briand pride gotovo v Prago.

Rusija

Lakota v Rusiji. — Trocki diktator

MOSKVA, 26. Spričo čimdalje bolj razširjajoče se kolere je dovoljeno potovanje v Ukrajino, v severni Kavkaz, Turkestan in Sibirijo samo službeno z osebno odgovornostjo predsednika dotičnega gubernijskega izvršilnega odbora.

MOSKVA, 26. Na ozemlju, kjer razsaja lakota, bi bilo treba 12 miljonov pudov žita za posetev do septembra. Za prvo potrebo bi bilo treba najmanj 2 in pol miljona pudov žita, 100 tisoč pudov takoj za mesec avgust. Odpošiljatev naj se izvrši čimprej. Vsaka zamuda pri odpošiljatvi bo strogo kaznovana.

MOSKVA, 26. Caricin je po meščanski vojski popolnoma opustošen. Žetev je vsled suše uničena. Položaj je strahovit. Otroci begajo stradajoč okoli in prosijo za košček kruha. Delavci zapuščajo obrate in beže. — Saratov: Mestno prebivalstvo beži na vse strani. Mesto samo je kakor tabor gladujočih. Na trgih umirajo ljudje. Prebivalstvo na deželi si namesto žita melje lubje in živalske kosti. Živino prodajajo po slepi ceni. Nemška naselbina je obdelala 70% zemlje, sedaj pa je vse uničeno. Za vso zimo preti najstrašnejša lakota. V vsaki vasi umrje po 60 ljudi na dan. Prebivalstvo beži na vse strani. Iz severnega Kavkaza, Sibirije in Turkestana je prišlo mnogo nemških kmetov v Moskvo in hoče potovati dalje v Nemčijo

BERLIN, 27. Iz Rusije prihajajo vedno groznejše vesti o silni lakoti, ki je zavladala po celih pokrajinah. Prebivalstvo beži v srečnejše kraje, kjer upa najti živil. Od lakote preganjani nesrečniki romajo v treh smereh: proti Sibiriji, proti južni Rusiji in proti Moskvi. Napadi na vlake so na dnevnem redu, tako da je ogrožen ves železniški promet. Na mnogo krajih je prišlo do kudih bojev med vojaštvom in izstradanim ljudstvom, ki porablja vsa sredstva, da si preskrbi hrane. Mesto Carini je bilo napol razrušeno v bojih med meščanstvom in vojaštvom. Vesti o hudi lakoti prihajajo tudi iz guberniji Ufa, Orenburg in Vjatka. Nemška boljševiška kolonija ob Volgi se je spravila oborožena na pot proti Nemčiji.

Ker so naravna posledica lakote bolezni, je postal polažaj v nekaterih ruskih pokrajinah naravnost obupen. Govori se o 30 miljonih ljudi, ki so zapustili svoje domove in odšli v druge pokrajine iskat hrane.

Sovjetska vlada je zopet poslala v zapadno Evropo obupen proglas v katerem pravi:

»Vseruski izvrševalni odbor se obrača danes kakor za časa poljske nevarnosti k Brusilovemu, k drugim predstavnikom stara buržoazije, h Golovinu, k članom Kerenskijeve vlade, k profesorjem in pisateljem, naj bi priznali nepolitičnost sovjetske vlade in se prepričali, da more edino le ona organizirati akcijo za pomoč izstradanim krajem. Sovjetska vlada prosi, naj se omenjene osebe vzdrže političnega delovanja in naj pomagajo odboru za pobijanje lakote.

Člani bele straže vidijo v tem koraku sovjetske vlade ojačenje lastnega položaja, toda sovjetska vlada se čuti vendar dovolj močna, da nastopi proti tej nevarnosti. Z druge strani se ne more odkloniti sodelovanja pri veliki pomožni akciji, naj pride od koderkoli.«

Pričakuje se, da se bo obupnemu klicu Rusije odzval ves kulturni svet.

Hoover je odgovoril na obupni klic Maksima Gorkega, da bo Amerika pomagala ruskemu ljudstvu, toda pod pogojem, da se izpuste v svobodo vsi zaprti amerikanski državljani. Gerhart Hauptmann pa je poslal Maksimu Gorkemu ta le odgovor na njegov klic v pomoč:

»Ves civilizirani svet je slišal Vaš klic. Imate povsem prav, ko pravite, da je vera v humanitarnost globoko pretresena vsled vojnega prokletstva in vojni sledečega miru, ki nosi še vedno na sebi vojni žig. Spori, ki so že dosegli vsled hujskanja protinaravne, da celo nečloveške mere, ločijo še vedno svet v več taborov in zdi se, kakor da bi moral človeški rod, na njih izkrvaveti. Tudi mi, mi Nemci sami, smo narod potisnjen do brezdna. Kazni za to vojno, ki je zadela nemški narod, sledi kazen za kaznijo za kaznovane. Polja nagrobnih križev pod katerimi trohnijo miljonih naših najboljših sinov, ne morejo pomiriti farizejskega duha tega sveta. Toda predpostavimo, da pada tudi na narode, kakor na posameznike, sedaj svetloba, sedaj tema in upajmo, da pride za sedanjo temo svetloba.«

Gerhart Hauptmann zaključuje: »Ves civilizirani svet je slišal Vaš klic ne samo z ušesi, temveč tudi s srcem. Ne bo ga pustil brez odgovora. Čim več more človeški rod narediti, čim boljše se mu posreči pobiti lakoto in bolezen, tem bolj se bo oddolžil. Kar pa se tiče nemškega naroda, težko izkušanega, toda še vedno pripravljenega za pomoč, ga je že človeški rod narediti, čim boljše se ji danes globoko ganil klic z Vzhoda in jaz lahko potolažen trdim, da želita nemški narod in njegova vlada pomagati po svojih najboljših močeh.«

Poljska

Poljsko-romunska zveza proti Rusiji. — Besedilo pogodbe.

VARŠAVA, 27. Uradni list poljske vlade «Gazzette de Varsovie» in drugi poljski listi so objavili besedilo zvezne pogodbe med Poljsko in Romunsko, ki je bila sklenjena začetkom meseca marca v Bukareštu in ki jo je poljski državni zbor odobril dne 2. julija t. l.

Pogodba se glasi:

Predsednik poljske republike in N. V. kralj romunski sta sklenila in se dogovorila, da bi se mir, ki je bil dosežen s toliko težkimi žrtvami, zagotovil in utrdil, skleniti vojaško defenzivno pogodbo. V ta pomen so bili imenovani sledeči zastopniki: za predsednika poljske republike poljiski minister za zunanje zadeve knez Evstahij Sapieha, a za N. V. romunskega kralja rumunski minister za zunanje zadeve g. Take Jonescu. Imenovana zastopnika sta izgotovila sledečo pogodbo:

Čl. I. Poljska in Romunska se obvezujeta, da bosta ena drugi pomagali, ako bo ena ali druga napadena na svoji sedanji vzhodni meji, ne da bi bila napada izzvala. Ako bi torej ena država bila napadena, ne da bi napada izzvala, bo morala druga napovedati vojno in dati napadeni državi vojaško pomoč.

Čl. II. Da si olajšata svoja prizadevanja za mir, se obe vladi obvezujeta, da se bosta sporazumeli o vprašanjih zunanje politike, ki se tičejo njunih odnošajev s sosednimi državami na vzhodu.

Čl. III. Način, kako bo ena država prišla v slučaju potrebe drugi na pomoč, se bo določil v posebni vojaški pogodbi. Vojaška pogodba se bo sklenila, glede trajanja in gledè odpovedi, na isti način kakor pričujoča pogodba.

Čl. IV. Za slučaj, da bi obe državi kljub svojemu nasprotnemu prizadevanju bile spravljene v vojno pod okoliščami, ki jih perdvideva čl. I., se obe državi vzajemno obvezujeta, da se ena brez druge ne bosta spuščali v pogajanja in da ne boste sklenili ne premirja ne miru.

Čl. V. Pričujoča pogodba bo veljala za dobo petih let od dneva, ko je bila podpisana, toda ena in druga država imate pravico odpovedati pogodbo na koncu dveh let, ako sta se šest mesecev prej o tem vzajemno sporazumeli.

Čl. VI. Ne ena ne druga država ne bo smela skleniti zveze s kako tretjo državo, ne da bi se bila prej sporazumela z drugo državo. Ta pogoj pa ni obvezen, ko gre za zveze, ki jim je namen ščititi mirovne pogodbe in ki sta jih Poljska in Romunska sklenili. Te zveze pa si bosta obe državi vzajemno naznanjali. Poljska vlada izjavlja, da so ji znane zveze, ki jih je Romunska sklenila z drugimi državami, da se zajamči izvršitev trianonske in neuillyske mirovne pogodbe. Poljski vladi je tudi znano, da omenjene pogodbe lahko postanejo formalne zveze. Romunska vlada izjavlja, da ji je znana pogodba, ki je bila sklenjena med Poljsko in Francijo.

Čl. VII. Pričujoča pogodba se bo ratificirala in ratifikacijske listine se bodo izmenjale v najkrajšem času v Bukareštu. Zato sta pooblaščena zastopnika pričujočo pogodbo podpisala in so ji priložili svoja poverilna pisma.

Podpisano v Bukareštu v dveh izvodih dne 3. marca 1921.

Take Jonescu, E. Sapieha.

Gornja Šlezija

Začetek nove vstaje?

BERLIN, 27. Listom poročajo iz Oppelna: Položaj v rybniškem okraju se je poslabšal. Vstaši so dobili pojačenje s Poljskega in so zasedli rudnik Donnersmark, kjer se je ustanovilo novo središče poljske agitacije. Pri Neudecku blizu poljske meje je prišlo do bitke.

Spor med Francijo in Anglijo radi Gornje Šlezije poravnan. — Vrhovni svet se sestane 4. avgusta v Parizu.

PARIZ, 27. Dopisni urad Havas objavlja sledečo noto: Pri včerajšnjem pogovoru med francoskim poslanikom Saint-Aulaireom in Lord Curzonom je ta poslednji pristal na predlog, da se vrhovni svet sestane 4. avgusta in da bo vprašanje Gornje Šlezije proučila najprej posebna komisija strokovnjakov. Anglija pa je stavila pogoj, da se mora vrhovni svet sestati na določeni dan, naj bo uspeh komisije strokovnjakov kakršenkoli. Lord Curzon pa je odklonil pošiljanje pojačenj, ker bi pojačenja pokvarila ravnotežo v Gornji Šleziji in bi dala Nemčiji misliti, da je odločitev že padla in da je zanjo nepovoljna. Poleg tega je Lord Curzon naglašal, da ima Francija svoje čete ob Renu, s katerimi bo lahko ustrašila Nemčijo, ako bi se upirala izvršitvi sklepov vrhovnega sveta. Stališče francoske in angleške vlade si nasprotuje torej samo glede vprašanja pojačenj.

Glasom nekega poročila agencije Reuter bosta Anglijo zastopala pri sestanku vrhovnega sveta lord Curzon in Balfour, ker bo Lloyd George moral ostati v Londonu. Zatrjuje se, da bodo zastopane tudi Zedinjene države.

Komisija strokovnjakov, ki bo proučevala vprašanje Gornje Šlezije, preden se sestane vrhovni svet, se bo sestala jutri v četrtek.

Eksplozija v tvornici raznesil. Deset mrtvih

OPPELN, 27. Pri eksploziji v tvornici raznesil v Erieseldu je bilo 14 oseb ubitih in 20 težko ranjenih.

Italija

Italijanska finančna kriza. — Razprava o začasnem proračunu. — Kritika vladnega delovanja na Trentinskem

RIM, 27. Včeraj se je v zbornici začela razprava o začasnem proračunu. Pred razpravo je zakladni minister De Nava poročal o finančnem položaju, poudarjajoč, da bo podal le kratke podatke o stanju bilance in državnega zaklada in o predvidevanjih za bodočnost.

Minister Meda je predvideval — je dejal De Nava — v finančnem proračunu za l. 1920.-21. primanjkljaj 14 miljard in 235 miljonov. Sedaj se lahko ugotovi, da se je primanjkljaj znižal na 10 miljard in 300 miljonov. V proračunu za l. 1921-22 je predvideval isti minister primanjkljaj 10 miljard in 370 miljonov. Sedaj pa se predvideva za tekoče finančno leto primanjklajj 4 miljard in 622 miljonov, to je zboljšanje za nad 6 miljard.

Minister De Nava je razlagal, kako je prišlo do tega izboljšanja in povedal, da se ima pripisati v prvi vrsti zakonu od 27. februarja 1921, s katerim se je vpeljala drugačna uprava krušnega in žitnega prometa. K temu prihajajo še razlike v stroških in dohodkih. V vsem je bilo za 4 miljarde in 916 miljonov manj stroškov in 1 miljardo in 192 miljonov več dohodkov. Deficit bi torej znašal 4 miljarde in 262 miljonov, ker pa se morajo k temu prišteti še razni stroški se lahko računa na primanjkljaj 5 miljard. Minister je izrazil svoje zadoščenje nad tem, da se je položaj tako izboljšal, nou darjal je pa, da kriza še ni prestana in da je treba omejiti stroške na najmanjše. To pa ne sme biti nikakor vzrok za omustitev delovanja na polju začasnih stroškov, ki jih je ustvarila vojna. Bilanca je obremenjena z veliko svoto 3. miljard in 476 miljonov, ki so določeni za vojaške pokrajine, obnovitev v vojni porušenih krajev in izplačanje vojnih odškodnin. Za prvi namen je določena 1 miljarda in 900 miljonov, a za drugi 1 miljarda in 576 miljonov. To ste dve svoti dolžnosti — je dejal De Nava —, ki jih mora Italija izvršiti, toda tako da ne pritisnete preveč državnih financ v kratkem času.

Minister De Nava je posebej poudaril, da ni upošteval v finančnem programu za najbližja prihodnja leta dolgov italijanske države v inozemstvu, ker rešitev tega vprašanja je v zvezi z kočljivimi in zapletenimi mednarodnimi odnošaji in se ne more nikakor vključiti v proračun, omejen na 5 ali 6 prihodnjih let.

Glede dohodkov v prihodnjih letih je De Nava dejal, da si ne dela nikakih iluzij, ker davki so že itak tako pritisnili državljane, da se bodo dali težko zvišati. Dohodki bi se mogli zvišati kvečjemu v novih in osvobojenih pokrajinah, a razen tega se morajo všteti v dohodke odškodnine, ki jih bodo morali plačati bivši sovražniki.

Končno je govoril De Nava o državnem zakladu in o padanju in rastenju tečajev. Od oktobra minulega leta do junija je morala državna blagajna kupiti na tržišču tečajev za malo manj kot 7 miljard in pol lir, kar je imelo velik vpliv na stanje tečajev, ki so se poslabšali tudi v drugih evropskih državah, ne pa tako kakor v Italiji.

Toda v zadnjem času se je tudi v tem oziru položaj izboljšal. Tudi promet papirnega denarja se je omejil. Dne 31. oktobra 1919. je bilo v prometu 10 miljard in 370 miljonov papirnega denarja, dne 20. junija t. l. pa samo 8 miljard in 982 miljonov.

Minister je zaključil svoje poročilo, poudarjajoč, da se more upati v izboljšanje gospodarskega položaja, le če se v državi vzpostavi mir in red.

Nato se je začela razprava o podaljšanju proračuna.

Med drugimi so se je udeležili tudi trentinski zastopniki. Poslanec ljudske zadruge Grandi je izrazil svoje zadovoljstvo, da more sedeti v italijanski zbornici kot zastopnik Trentinskega, smatra pa za potrebno, grajati pomanjkljivosti, ki jih je zakrivila vlada v njegovi pokrajini. Govoril je o slabem postopanju s trentinskimi vojaki, ki so prej služili v avstrijski vojski, in o razmetavanju vojnega plena, ki so ga Avstrijci pustili v deželi. Obžaloval je, da se ni dala beseda na pariških pogajanjih tudi izravnim trentinskim zastopnikom in da se je vlada dala v roke grofa Toggenburga namesto res italijanskim elementom.

Odgovoril mu je v osebni zadevi nemški poslanec Togenburg, ki je poudarjal, da ni kot avstrijski minister notranjih stvari nikdar preganjal Italijanov. Poudarjal je, da ni bil interniran noben Italijan, dokler je bil on minister notranjih stvari, in da bi gotovo sam smatral za neprimerno svojo prisotnost v italijanski zbornici, če bi bil preganjal Italijane.

Poslanec ljudske stranke Grandi je priznal, da sta trentinska ljudska stranka, kateri pripada on, in tirolska ljudska stranka, kateri pripada poslanec Toggenburg, pred vojno prijateljski sodelovali za dobro trentinskega ljudstva. Med vojno je bil Toggenbug le izvrševalec ukrepov višjih oblasti. Ko je bil Toggenburg minister notranjih stvari, se niso Italijani internirali, ker so bili že vsi internirani v času, ko je bil on namestnik v Innsbrucku.

Socialist Flor je ugotovil predvsem, da nima nič skupnega z dosedanjimi govorniki. On ni nikdar mogel očitati tridentinskim uradnikom avstrijske mentalitete, pač pa more očitati italijanskim uradnikom, ki so bili poslani na Tridentinsko, da izvršujejo stare zakone v duhu starega režima. Trentinski ljudski stranki očita, da je prej blagoslavljala avstrijske zastave, sedaj pa da bi hotela učiti patriotizma njega, ki je bil vzgojen v isti šoli kakor Cesare Battisti.

Poslanec ljudske stranke De Gasperi (trentinska ljudska stranka) pravi, da bi poslanec Toggenburg gotovo ne dovolil preganjanja Italijanov, če bi bil predsednik avstrijske vlade in ne samo minister notranjih stvari, poudarja —, da je bila Toggenburgova dolžnost odstopiti, če se ni strinjal s svojo vlado. On ga pa noče soditi, odgovarjal bo pred svojo vestjo, pred zgodovino in pred Bogom.

Pred zaključkom seje je nekoliko poslancev zahtevalo od vlade poročilo o krvavih dogodkih v Roccastradi, Sarzani, Ferrari in drugod. Ministrski predsednik Bonomi je izjavil, da ne more odgovoriti z ozirom na veliko število vprašanj, na vsak način pa da poslanci ne pospešujejo delo pomirjenja, če prihajajo vsak dan s takimi vprašanji.

Papež za vzpostavitev miru v Italiji

RIM, 27. Papež Benedikt XV. je dal objaviti v »Osservatore Romano« molitev za pomirjenje duhov in prenehanje meščanske vojne v Italiji, kjer kolje brat brata.

Francija

Francija pripravlja novo vojno proti Rusiji. — Odkritja lista »Humanité«

PARIZ, 27. Tukajšnji komunitsični list »Humanitté« vodi že teden dni srdito propagando proti »novi zaroti, ki jo snuje francoska vlada proti sovjetski Rusiji«. List prinaša na uvodnem mestu vsak dan razna odkritja, ki dokazujejo, da pripravlja francoska vlada novo vojno proti Rusiji. Med poglavitnimi zarotniki za nov pohod proti sovjetski republiki imenuje list Poljsko, Romunsko in protirevolucionarno organizacijo, ki deluje na Poljskem pod vodstvom znanega ruskega politika Savinkova.

»Humanité« opozarja na ves glas na brzojavko, ki jo je Savinkov poslal Kolesnikovu, ministru nove protirevolucionarne vlade v Vladivostoku, in v kateri je rečeno med drugim: »Po zelo zanesljivih vesteh se bodo na jugu Rusije, v Ukrajini, Belorusiji in Petrogradu godile v najkrajšem času zelo resne stvari. Ako prizna vladivostoška vlada naš program, smo ji pripravljeni pomagati.«

Poljska in Romunska mobilizirate. Londonski list »Exchange« je objavil tozadevno sledečo brzojavko od svojega poročevalca v Kopenhagenu: »Poljska vlada je že podvzela potrebne mere, da bo mogla odgovoriti na morebitni ultimatum ruske vlade, ter je odredila v vzhodnih pokrajinah mobilizacijo letnikov 1885 do 1894.« »Humanité« trdi, da se vršijo te vojne priprave za napad na Rusijo pod pokroviteljstvom in s pomočjo Francije, ter poziva francosko vlado, naj zanika sledeče trditve, ako si upa: Vsak dan in tudi dvakrat na dan se pošiljajo celi vlaki streliva v srednjo Evropo (v Poljsko in Gornjo Šlezijo). Sprejema se ogromno število delavcev v delavnice v pariški okolici, na zapadu Francije in v delavnice Sschneider-Creusot. V teh tvornicah se izdelujejo strojnice, topovi, kroglje za tope in puške ter aeroplani noč in dan. V Gornjo Šlezijo se bo poslalo pod pretvezo pojačenj okoli 20.000 vojakov letnikov 1920. in 1921. Iz Puteauxa odhajajo vsak dan vlaki streliva na Poljsko. Pripravljajo se nove čete, da se pošljejo na Poljsko. Skoraj vsak dan odhajajo vlaki z vojnim materialom za Romunsko in Poljsko iz Bresta, Cherbourga, Toulona in Puteauxa. Na zabojih streliva se čitajo sledeči napisi: »Gospodu poljskemu vojnemu ministru, gospodu romunskemu vojnemu ministru«. V Gdansko je pred kratkim priplul neki francoski parnik, ki je bil poln vojnega materiala. Med drugim se je nahajalo na parniku 38 topov in 608 ton streliva za Poljsko. Pri tvrdki Breguet v Villacoublay se izdelujejo že mesec dni vojni aeroplani za Estonsko. Obenem se izvršuje naročilo romunske vlade za 300 aeroplanov po 58.000 frankov brez motorja. Minister za mornarico Guist'hau je naznanil ravnateljstvom podrejenih delavnic, v katerih je bil delavnik vsled pomanjkanja dela skrčen, da se bo od 20. julija dalje zopet lahko delalo po 7 ur in pol na dan, a pri siljenih delih za popravo topov se bo lahko delalo tudi po 8 ur na dan. Dne 14. julija t. l. je odpotoval en oddelek za brezžično brzojavljanje iz Dugny-a na Poljsko. V trdnjavi v Aubervilliers je bilo sprejetih na delo 200 žensk za izdelovanje zadušljivih plinov, ki so namenjeni poljski in romunski armadi.

Francija daja Romunski in Poljski denarna sredstva za mobilizacijo. Poljska mobilizacija proti Rusiji stane Francijo 600.000 frankov na dan...

Značilno je, da francoska vlada ni nikakor zanikala trditev komunističnega lista »Humanité«, temveč potrjujejo te trditve — seveda v blagi obliki — tudi »buržuazni« listi: »V delavnicah vojnega materiala — je pisal te dni »Petit Parisien« — se od pred kratkim pridno dela za Poljsko in Romunsko.«

Neodločno zanikanje francoske vlade

PARIZ, 27. Neka uradna nota, ki so jo objavili listi, pravi, da se vesti, češ da namerava Francija s silo uveljaviti poljske zahteve in da se namerava tudi vmešavati v ruske notranje zadeve v slučaju spremembe režima, smatrajo v Franciji za popolnoma fantastične. Žalibog pa — dostavlja nota — so našie take vesti v Londonu nekaj vere in to je glavni vzrok temu, da se angleška vlada tako trdovratno protivi pošiljanju francoskih pojačenj v Gornjo Šlezijo. Francoska vlada, bo angleškemu ministrstvu za zunanje zadeve zopet dokazala, da je ta bojazen neutemeljena. Francijo skrbi le varstvo njenih čet in želi le, da bi bilo vprašanje Gornje Šlezije čim prej rešeno. Francija želi tudi, da bi se to vprašanje končno rešilo in da bi bila izvršitev sklepov vrhovnega sveta zagotovljena. Francoska vlada ima pred očmi samo ta cilj.

Ratifikacija trianonske pogodbe.

PARIZ, 26. Danes popoldne ob 18 so bile v ministrstvu za zunanje zadeve izmenjane ratifikacije trianonske mirovne pogodbe in priloženih zapisnikov med zavezniki in Ogrsko.

Španska

Polom španskega pohoda v Maroku. — Splošna vstaja domačinov.

MADRID, 26. Vojni minister je dal časnikarjem sledeča pojasnila o dogodkih v Maroku: Zadnje vesti, ki sem jih prejel od španskega velikega komisarja v Maroku, pravijo, da je položaj pri Sidi Idrsu zelo kritičen. Sovražnikovi napadi so vedno silnejši. Skušalo se je položaj izprazniti in se umekniti na neko špansko križarko. Toda vkrcavanje se je moralo ustaviti, ker je zahtevalo preveč žrtev. Španske čete so ostale in se hrabro branijo. Ne smejo se skrivati — je dostavil minister — da je zveza med Mellilo in drugim ozemljem prekinjena, da je vstaja splošna in da ni mogoče reči že sedaj, koliko naših kolon se bo povrnilo. O polkovnikih Sanjurio in Denavaro ni nobenih vesti. Ve se samo, da se je slišalo včeraj od Ratena grmenje topov, kar pomeni, da so španske čete še v Nadorre in Zeluarju. Naše čete so uničile vse strelivo in vse aeroplane, da bi ne prišli slučajno v roke sovražniku.

MADRID, 27. Položaj pri Sidi Idris je bil izpraznjen snoči s pomočjo nekoliko vojnih ladij. Moštvo vojnih ladij se je držalo hrabro in hladnokrvno do konca umika, kljub temu da je imelo velike zgube. Nekaterim častnikom, ki so bili na položajih pri Atiaulu, se je posrečilo se rešiti na križarko »Principessa de Asturia«. Ostali del posadke omenjenega kraja se je baje rešil na dve torpedovki.

Mala Azija

Položaj na bojišču v Mali Aziji po grških poročilih.

ATENE, 26. Neka uradna nota pravi, da ni res da bi bili Turki zavzeli Biledžik in Afium Karahisar. Grško vojno poročilo od 25. t. m. pravi, da je sovražnik s topništvom in strojnicami napadel 20. julija grške čete južno od Civrila. Grki so napad odbili in so sovražnika preganjali. Na frontah vzhodno od Seidegazi-Eskišehr prodirajo grške čete proti vzhodu in so uplenile 6 topov in mnogo vojnega materiala. Ulovili so mnogo turških vjakov. Aeroplani so ugotovili, da uničuje sovražnik svoje zaloge streliva, ker jih vsled grškega prodiranja ne morejo vzeti s seboj.

Uradno poročilo grškega glavnega štaba od 23. t. m. pa pravi: Vsled naglice našega prodiranja so prišla poročila h glavnemu povelništvu malo kasno. Potrjuje se, da je imel sovražnik v bojih zadnjih desetih dni od začetka naše ofenzive do zavzetja Dorile velike zgube. Po zadnjih vesteh se je ugotovilo, da je sovražnik izgubil več kot tri četrtine svoje moči. Množina pušk in streliva, ki jih Turki puščajo za seboj, je z vsakim dnevom večja. XII. divizija, ki je bila javila pred tremi dnevi, da je uplenila 6 težkih topov, javlja sedaj o 21 topih. Po zavzetju črte Afium-Karahisar-Kutahia-Dorile-Biledžik so se naše čete severne fronte združile s četami južne fronte. Tako je naša fronta postala celotna, dočim so turške čete angorske fronte ločene od čet fronte pri Koniji.

* * *

Na podlagi brzojavnih poročil iz enega in drugega vira si je nemogoče napraviti pravo sliko o sedanjem položaju na bojišču, ker si turška in grška poročila nasprotujejo. Za zgled naj služita sledeči dve brzojavki, prva iz Aten, druga iz Carigrada:

ATENE, 26. Listi javljajo, da je turški odpor glasom poročil s fronte popolnoma zlomljen. Zgube turške armade v mrtvih ranjenih in ujetnikih se računajo na 30.000 mož. Grške sprednje straže prodirajo dalje proti Angori in v tem hipu so baje dospele do Jerdika. Veliki vojni svet grške armade bo določil, kako se imajo operacije nadaljevati.

CARIGRAD, 27. Glasom vesti iz Angore je turška armada zopet zavzela Valero in Duelimek in je prodrla do 14 km zapadno od Jeni Köi. Na fronti pri Brusi prodirajo Turki proti Viakik Keny in Grki se umikajo z velikimi zgubami.

Turška armada je začela obkolejvati grško krilo. Neka močna grška izvidnica, ki je prodirala od Eskušehra proti Angori, se je morala umekniti.

II. in III. Internacionala

II.

V prvem članku pod tem naslovom sem omenil, da je izvrševalni program, priobčen v »Komunističnem manifestu«, diletanten in utopističen. Marsikomu se bo zdela ta trditev predrzna in tak pomislek mi je v razgovoru izrazila tudi oseba, ki se resno in — kolikor sem se mogel do sedaj prepričati — objektivno bavi s socialnim vprašanjem.

Jaz sem že v prvem članku podkrepil svojo trditev z besedami obeh sestavitelјev samega »Manifesta« Marxa in Engelsa, ki sta pozneje v samem predgovoru »Manifesta« izjavila, da je »izvrševalni program« zastarel, da ni treba polagati nanj posebne važnosti in da bi se moral v marsičem drugače glasiti. Ali z drugimi besedami povedano: Marx in Engels sta svoj izvrševalni program vrgla v koš; da sta imela v tem popolnoma prav, nam dokazujejo resultati ruske revolucije, ki je politično in vojaško popolnoma zmagala, v gospodarskem pogledu pa pretrpela popolen polom; po mojem prepričanju se je to zgodilo radi tega, ker je iz koša izbrskala in aplicirala »izvrševalni program« manifesta.

S tem mislim da je za sedaj moja trditev dovolj podkrepljena, dasiravno se bom tega vprašanja moral še večkrat dotakniti v promatranju ruske revolucije. Sicer sem pa pripravljen podrobno odgovarjati, ako se javi branitelj izvrševalnega programa.

Preidimo k sporu med reformisti in revolucionarci, oziroma pravilneje rečeno med uradnimi socialisti in uradnimi komunisti glede načina prehoda iz kapitalističnega (individualističnega) gospodarskega sistema v komunističen (kolektivističen).

Reformisti, katerim se v gospodarskih vprašanjih približujejo ideologi vseh malomeščanskih strank (tudi takih, ki so smrtne sovražnice internacionalizma), trdijo, da se mora ta prehod izvršiti edino le potom reform, katerih ima vsak le količkaj zmožen voditelj polne koše.

Vse te reforme pa se v praksi skrčijo na to, da skušajo: eni industrialnim delavcem, drugi kmetom in tretji inteligentnemu sloju ter sploh malomeščanskemu elementu priboriti majhen del kapitalističnega dobička, ne oziraje se prav nič na to, da bi razrušili kapitalističen sestav sam.

Posledice tega so jasne. Uspeh ima reformistična borba le tam, kjer je kapitalizem močen in kjer mu je mogoče, zadovoljiti reformistične malomeščanske zahteve na račun še bolj izkoriščanih slojev, ki še imajo manjšo odporno silo, n. pr. kolnialnega prebivalstva. To traja toliko časa, dokler je kapitalizmu mogoče izvrševati to izkoriščevanje. Ker si mora zato osvajati kolonije in gospodarsko podvreči države, ki so tem podobne (n. pr. balkanske države, Kitajska itd.) nastajajo vojne.

V dokaz te trditve služijo znatni uspehi social-reformistične politike pred svetovno vojno v mogočnih kapitalističnih državah: Nemčiji, Angliji, Zedinjenih državah itd.

Ti uspehi pa seveda ne odstranjajo revolucionarne težnje proletariata, ki gre za tem, da nasilno uniči kapitalizem. Ker deloma zadovoljujejo nekatere skupine na še večjo škodo drugih skupin, le prenašajo revolucionarno ognjišče iz enega kraja v drugi.

Tako smo doživeli, da je revolucija, ki se je za časa Marxa in Engelsa kuhala v zapadni Evropi, izbruhnila v Rusiji in ako bi bili reformisti uspeli ustaviti revolucijo tudi tam, bi bila z matematično točnostjo izbruhnila v še bolj zaostalih deželah, n. pr. v Indiji ali na Kitajskem.

Povsod pa ne bi reformisti nikoli uspeli preprečiti revolucijo. Kakor smo zgoraj namreč omenili, so reformistični uspehi možni le tako dolgo, dokler ima kapitalizem možnost, enega dvakrat toliko izkoriščati, da drugega deloma zadovolji.

Reformizem pa ne more in nima nikakega interesa uničiti kapitalizem; ako hoče namreč od nekoga izvojevati koncesije, mora dotičnik vendar obstajati. Kapitalizem mora torej obstajati, ako hočejo reformisti za svoje ljudi od njega nekaj izsiliti.

Kakor msli entenda, da je v njeno korist, ako Nemčija živi, da ji plača vojno odškodnino, tako je tudi reformistom potreben kapitalist, da dobijo od njega kontribucijo. Čim mogočnejši je kapitalizem kake države, tem boljše upe ima tam reformistična borba. Zato so tudi menjševiki (ruski reformisti) vedno trdili, in so še danes istega mnenja, da bi se bil moral kapitalizem na Ruskem še le razvijati in je bila zato ruska proletarska revolucija prezgodnja.

Tako trdijo reformisti v vseh kapitalistično slabo razvitih državah; ako se pa kapitalizem v dotičnih državah dovolj utrdi, potem pa je reformistom še dvakrat manj potrebna proletarska revolucija in komunizem, kajti tedaj ima kapitalistična krava ravno dovolj mleka, da jo reformistična dekla lahko molze za svojo pomalomeščanjeno proletarsko družino.

Pričakovati torej od reformistične politike, da bi odpravila kapitalistični gospodarski sistem, je protimarxistično in protimaterialistično. Zakaj? Ako se namreč gotovim človeškim plastem omogoči obstoj v kapitalističnem gospodarstvu oziroma v kakršnemkoli sestavu, je neumno misliti, da bi dotične plasti resno in živo stremile po spremembi sistema in v našem slučaju po spremembi kapitalističnega reda.

Kdor razume smisel zgodovinskega materializma, mora vedeti, da je človek iz mase, ki ima zagotovljen kolikor toliko udoben gmotni obstanek, popolnoma nedostopen idejam o korenitih spremembah gospodarskega in političnega sestava, in naravno je, da teži le za duševno in telesno zabavo.

Ker pa je glavna svrha reformizma boljšanje gmotnega položaja v sedanjem gospodarskem sestavu, je jasno, da po reformistični poti človeštvo nikoli ne dospe ko komunizma.

Nočem se tukaj spuščati v dokazovanje, da mora kapitalizem priti do poloma ker smatram to za obče sprejeto resnico. Če bo treba, se pa lahko povrnem tudi k temu vprašanju.

Kapitalizem stoji torej pred polomom in njemu mora po železnih zakonih zgodovinskega razvoja slediti novi sestav skupnega gospodarstva (kolektivizma, komunizma, socializma, ali naj se že imenuje kakor hoče); reformizem pa nas ne more dovesti do novega reda. Torej? Iskati je treba drugo pot.

Komunistična internacionala nam priporoča politično revolucijo. V prihodnjem članku, si ogledamo osnovne točke njenega programa. Gama.

Občni zbor akad. fer. društva „Balkan“

V soboto se je vršil v Krepljah po aneksiji prvi občni zbor akad. fer. društva »Balkan«. S tem občnim zborom je društvo takorekoč prvič po znanih dogodkih minulega leta stopilo zopet v javnost. Ime »Balkana«, nekdaj znano po celi naši pokrajini, je sedaj skoraj pozabljeno, ker je moralo naše dijaštvo pod pritiskom razmer omejiti svoje delovanje na najnujnejše društvene notranje potrebe. Večina dijaštva je prisiljena študirati v inozemstvu, a tisti, ki so vkljub hudim časom še tukaj, ne smejo na dan, ker jugoslovenskih dijakov naša nova država še ni priznala za enakopravne njihovim italijanskim tovarišem. Upalo se je, da se bo po aneksiji izpremenil položaj na boljše, toda že na prvem sestanku je stopila »Balkanu« nasproti oborožena sila. Ni bilo zadosti, da je bilo društvu pred enim letom uničeno vse imetje, da je ostalo brez društvene knjižnice in društvenih prostorov, našim dijakom se je nasilno preprečilo tudi shajanje in prijateljsko pogovarjanje v javnih lokalih. — V takih razmerah bi se bilo pričakovalo, da bo prišlo naše dijaštvo na svoj prvi občni zbor v novi državi potrto in obupano, toda nič vsega tega: kdor se je udeležil sobotnega »Balkanovega« občnega zbora, je moral videti, da sedanji »Balkanci« ne bodo delali sramote svojim starešinam. Mladeniške svežosti in podjetnosti naših »Balkancev« so se navzeli tudi krepljski vaščani, ki so napolnili dvorišče pred dvorano »Kletarskega društva«, katera je bila polna društvenih članov in prijateljev, in so ostali vso noč z našimi akademiki.

Občni zbod, na katerem je bil prisoten tudi zastopnik sežanskega komisariata je otvoril društveni predsednik točno ob 21 s kratkim nagovorom, v katerem je pozdravil člane, starešine in goste, med katerimi je bil tudi poslanec g. Šček. Orisal je s krepkimi besedami težavne razmere, v katerih mora društvo delovati, in je poudarjal, da čaka naše dijaštvo obilo hvaležnega dela. Širiti kulturo med ljudstvom, gojiti med seboj čast tovarištva in se medsebojno izobraževati — je zaključil predsednik — to so besede, dostikrat izrečene, katerih ne smemo pustiti preteklosti.« Nato so prečitali posamezni odborniki svoja poročila, nakar se je začela razprava o društvenih vprašanjih, po kateri se je izvolil nov odbor.

Razprave se je udeležil tudi društveni starešina g. dr. Ferluga, ki je stavil dijakom na srce, naj študirajo v teh krajih in za te kraje. Predpogoj študiju pa je — je dejal — da dijak lahko študira, kar more le, če mu je zajamčeno, da lahko vsaj skromno živi. V ta namen je treba obuditi in na novo organizirati društveni »Podporni sklad«. Prej so se delile podpore po milostnih prošnjah, toda ta sistem hoče naše dijaštvo pokopati. »Podporni sklad« naj ne izdaja podpor, temveč posojila, ki se morajo društvu vrniti. S tem se obudi dijaška samozavest in si tudi društvo gmotno opomore.« Govornik je omenjal, kako se je na Poljskem ustanovila že l. 1866. »Bratska pomoč«. V začetku je ustanova razpolagala s pičlimi 700 forinti, toda v 50 letih je že imela na razpolago pol miljona kron; vzdrževala je dijaške menze, krojačnice, zdravilišča itd. Zaključil je s pozivom na delo za ustanovitev dijaške zadruge. Pred zaključkom občnega zbora se je oglasil k besedi tudi posl. g. Šček, ki je dejal med drugim: »Mislim, da lahko govorim v imenu našega prvaka poslanca g. Wilfana in vseh drugih mojih tovarišev poslancev, če kar najprisrčneje pozdravim naše akademike, ki so se danes tukaj sestali k občnemu zboru, prvemu v našem novem političnem položaju. Veseli me, da vidim tukaj tudi vladnega zastopnika, ki zna prav dobro slovenski in mu bom zato odkrito in po domače povedal, kake krivice se nam gode, da poroča o tem na pristojnem mestu. Le poročajte, g. komisar, kako kulturno delo je naredila italijanska vlada — je vzkliknil posl. Šček — ko je zaprla naše šole. Bližamo se rezijanski kulturi. Do po vojni je bilo na Goriškem okoli 2800 naših dijakov, danes jih ni niti — 400! Ko so bile zaprte naše srednje šole, je naše dijaštvo študiralo po privatnih stanovanjih, pozneje se je moralo skrivati po kletch in podstrešjih, toda tudi tam jim niso prizanesla ne vojaška ne civilna oblastva, ki so s tem zakrivila zločin nad kulturo. Daleč je od mene misel, da bi očital italijanski vojski posebne zasluge v zatiranju našega šolstva, ki naj bi jo postavile v posebno slabo luč pred vojaškimi oblastvi drugih držav. Približno enako postopajo vojaš-

---

PODLISTEK

V. F. B.

V malem svetu (89)

Te misli so bile včasih zaposlene po ves dan in še več z enim in istim predmetom, drugikrat pa so se križale z mislimi o različnih stvareh, doživljajih in vtisih; preskakovale so s hitrostjo električne iskre od predmeta na predmet, vračale so k svojemu izhodišču mnogoštevilne in raznobarvne. Kakor človek, ki si predno leže k počitku, še enkrat predoči doživljaje in zaključuje račun, je tudi ona ob zatonu življenja s svojimi mislimi zajemala vse svoje doživljaje, dogodke in nezgode do danes. Videla se je še mlado v rojstni hiši, v kateri je večkrat znala gospodariti, a se je vendar mnogo držalo do očetove časti in uradniškega ugleda. Često so šli spat brez vsake večerje, in s strahom pred upnikom, ki se morda jutri prikaže na vratih, ali vendar je bila mati gospa, ki je sebe in otroke gosposki oblačila in fino vzgajala. Svojo mladost je preživela v iluzijah o idealnem možu, ki pride, da se pokloni njeni lepoti in jo v sijajnem sprevodu odvede na svoj dom. A ta mož je došel v podobi tedaj mladega in postavnega Janka Krivošića. Ona je sicer drugače sanjala, ali, stariši so sodili, da je partija dobra, a Krivošiću so bili na dolgo že trimesečen račun. Janko jo je obletal zaljubljen do ušes, dočim je njo vabila dražest zakonskega življenja s svobodnejšim položajem žene in slastmi, po katerih je hrepenemo mlado srce. Tako je postala Jankova žena. Zakon je bil tak, kakor toliki drugi, ko ni ljubezni v njem, ali pa je samo z ene strani. Navskrižja naravi in nesoglasja so se pojavila hitro, so porodila navadno razočaranje, ail življenje se je dalje skupno v okovih, ki se niso dali več zlomiti. Prišli so otroci, skrbi, muke in življenje se je dalje, podobno drugim stvorom naravi, ki ne vprašujejo čemu, — toliko, da se živi. Delalo se je, da se more živeti, pridobivalo, da bo življenja laglje — in tako so tekla leta, dolga vrsta let, skoro neopaženo, a Krivošićka se je danes vprašala: sem-li zares preživela nad štirideset let in kam se je izgubil ta veliki čas? Prazno se ji je zdelo to življenje do teh poslednjih dni, ki so s svojo težino pretehtali vse one prejšnje.

Potem je pomislila: čemu sploh to življenje? Nikdar ni bila posebno religijozna; četudi je zahajala v cerkev in molila na kolenih, verskega čustva ni bilo v nji, in tako tudi ni mogla razumeti, niti ne se zadovoljevati s ključem, ki ga ji je nudila vera o bistvu in svrhi življenja. Strta od nesreče je sedaj ogorčeno gledala na to življenje in ni mogla razumeti: čemu je nastalo, če že tako končuje? Ali, podedovani atavistični strah jo je obvzel pred tem zvršetkom in ji ni dopuščal, da bi razmišljala dalje, ampak jo je prisilil v pokornost pred božjo voljo. Ta volja je hotela, da bodi tako in ona ni želela ničesar drugega, nego da konča čim prej. Ničesar ni pričakovala od življenja, izgubivši najmilejše; zato je mirno pričakovala smrti, pokoreč se tistemu, čemur se ni dalo izogniti. Leto dni prej ali kasneje — to mora pirti. In ker mora, potem je spričo večnosti vseeno, za koliko poprej ali kasneje nastopi. Večnost pa je Bog, ki je milostljiv vsaj na onem svetu s trpini, ki ni bil milostljiv z njimi na tem svetu.

Končno se je dozdevalo, kakor da se ji je duša preeslila v večnost in da to malo njenega življenja obstoji še samo radi zadnjih streslјajev telesa, v katerem je duša že zapustila sledi svojega delovanja. Niti ni več žalovala za Draganom, ker se mu je čutila bližja, pak se je zdelo, da kar hkrati zaspi v večni sen, da se ne prebudi več iz njega. Ali, pod konec svojih misli, je imela pretrpeti še največjo.

Nekega predvečerja je ležala vznak, odprši oči iz dolgega spanja. V sobi je bilo na pol mračno in ni v prvi hip opazila nikogar v sobi. Eno okno je bilo odprto ter je spuščalo nekoliko plinove svetlobe z ulice z gostimi valovi soparnega dne. Čulo se je tiktakanje male ure — enolično, leno, in Krivošićki se je dozdevalo strašno tužno. Tuga je ležala tudi v tem težkem vzduhu, v somraku in pod stropom sobe. Bolnica se je občutila zelo slaba, ni se mogla gibati. Že je hotela poklicati koga, poskušala je doseči zvonec na nočni mizici, ko je začula v sobi tih razgovor.

— Ali še spi? — je vprašal Krivošić iz enega kotov, a Marijana, sedeča pri oknu, je odgovorila istotako tiho:

— Da, ne čuje se...

Po dolgem presledku se je izvil Krivošiću globok vzdih in zašepetal je:

— Moj Bog, kedaj se konča to! Ni živa, ni mrtva, tako se uniči, a mi se ne moremo seliti, dokler traja to...

— Bom-li smela tudi jaz z vami v staro hišo? — je vprašala Marijana, a bolnici se je zdelo, da vprašuje to z mehkim, prosečim glasom, ki se nekoliko trese. — Potrebovali boste koga, ki bo pazil na gospodinjstvo.

— Jaz vas ne morem plačati, sedaj se bo skromno živelo pri meni...

Dolgo se ni čulo nič. Na ulici je zaropotalo nekoliko vozov. Za tem se je čul zopet Marijanin šepet, a Krivošićka je mislila, da jo vidi, kako se ji napenjajo prsa in kako požira solze skozi pretrgane besede:

— Torej moram zopet iti... Mislila sem: tu najdem zatišje, vam bom na stare dni na razpolago in bom negovala vaše otroke, ko mi že ni bilo drugače usojeno... Vi pa me zopet odganjate, puščate me na cedilu.

— Ah, Ana, jaz vas ne gonim... Ali ste mi odpustili?

— Ne govoriva o tem, to je minulo. Ali sedaj sem bila tako srečna v vaši bližini! To me je odškodovalo za vse nevolje življenja in molčala bi bila do groba... No, zadnje dni, ko sem videla vašo nesrečo, vas videla strtega, sem v navalu čustev zaželela, da bi vas podpirala in osokolila... In tedaj se je začela v meni vzbujati nada, da bi še moglo biti sreče za-me, da se mogla pomiriti... Ali, zopet strazdrli vse, me odpravljate, ali ne morem oditi, da ne bi dala srcu odduška...

Zajokala je. Krivošićka je videla, kako je Janko vstal, pristopil k nji pri oknu, ji položil eno roko na glavo, z drugo pa prijel njeno roko ter zašepetal:

— Ne jočite, Ana, vi ne pojdete iz moje hiše!...

Krivošićka je mislila, da jo sedaj objame. Ves čas tega jo je dušilo v grlu in težko se je premagovala in se potajevala. Bilo ji je kakor da leži na žrjavici. Slednjič, ko je Janko pristopil k Ani, se ni mogla več vzdržati: vse tisto, kar je bilo še življenja v nji, se je uprlo z elementarnim trzajem in zaječala je glasno. Ana in Janko sta skočila od okna k postelji, zažgala svečo, misleč, da se je bolnica zbudila. Ail, ko sta privzdignila svečo nad obraz bolnice, sta opazila, da leži v nezavesti...

Ni ji bilo dano, da bi se prebudila zopet. Prišla je bila k sebi, da je izpila grenko čašo do dna. K dosedanjim mukam se je pridružila še ona strašne ljubosumnosti, ki je nadkrilila vse. Videla je, da se ji, ko je še živa, narinja druga, ki jo je za plačilo sprejela v hišo, in ki ji hoče biti naslednica! In od tistega trenotka ni hotela več umreti! Pozabila je na vse, kar je bilo tega poprej in eno samo ji je bilo odslej na misli: Ozdraviti, živeti in preprečiti to otetje. Ali, volja za življenje se je pojavila prekasno: sile so opešale in videla je nad svojo glavo — smrt. Spustila se je v borbo proti njej, obsojena že od začetka, da podleže, pa je morala izkusiti še to: kako strašna in težka je smrt, ko človek noče umreti!

Konec.

ka oblastva vseh velikih držav. Tudi nemško dijaštvo v Alzaciji in Loreni je občutilo pest francoskih vojaških oblastev. Toda central. vlada v Rimu bi morala vendar poskrbeti, da podrejena oblastva v novih pokrajinah ne ukrepajo brez njenih navodil ali pa celo proti njeni volji. Tukajšnja oblastva ne samo delajo na svojo roko, temveč skrbe, da centralna vlada ne izve nikdar resnice o tukajšnjih razmerah. Ker govorimo ravno o šolstvu, naj navedem za to nebovpijoč primer. Govoril sem s senatorjem Salato o našem šolstvu in mu tožil, da je bilo nad 100 naših šol zaprtih. On me je začuđeno gledal in mi pokazal poročilo, iz katerega je razvidno, da je bilo zaprtih samo — 39 naših šol. Tukajšnja oblastva so, seveda, primerno upravičila svoj ukrep, tako da bi nepoučen človek mislil, da so naredila ljudstvu velikansko uslugo s tem, da so mu zaprla 39 šol. Dokazal sem senatorju Salati, da bi se moral bolj točno informirati o delovanju podrejenih oblastev in sem mu naštel po vaseh in mestih — **149 naših šol, ki so jih italijanska oblastva zaprla!** In kakor gre glede šolstva, tako gre tudi glede vsega drugega. Tako postopanje ne more ustvariti med našim ljudstvom naklonjenosti do njegove nove države Treba je pomirjevalne politike s strani vseh državnih organov, kateri bo sledilo pomirjevalno delovanje tudi z naše strani. Kajti mi ne zapiramo oči pred resnico. Zavedamo se svojega novega položaja in vemo prav dobro, da moramo urediti svoje novo življenje l v mejah naše nove države in v skladu z njenimi institucijami. Zavedamo pa se tudi — je nadaljeval poslanec Šček in se obrnil tudi k prisotnim vaščanom —, da nas čaka trdo delo, če se bomo hoteli ohraniti. In kar se tega vprašanja tiče, ne bom nikoli prenehal poudarjati, da leži naša rešitev le v naši gospodarski povzdigi. Javni napisi ne smejo vsebovati vsega našega političnega delovanja. Delovati moramo na tem, da se ohrani narodni značaj naših krajev tudi na zunaj, toda glavno naše delo se mora prenesti na gospodarsko polje. Na Primorskem prebiva nad pol miljona Jugoslovenov in opirajoč se na to število, smo zahtevali naj se določi državna pripadnost naših krajev potom plebiscita. Določili so našo državno pripadnost brez nas in sedaj smo državljani države, v kateri se bomo morali boriti s hudo konkurenco.«

Poslanec Šček je nato na kratko razložil vprašanje vinske krize in je prosil predsednika, naj bi mu dovolil, da na enem prihodnjih sestankov obširneje govori o tem, za naše gospodarsko življenje velevažnem vprašanju.

Če si gospodarski ne opomoremo — je zaključil poslanec Šček ob burnem odobravanju — bo naš položaj tak, da bi čez 10 let ne zahtevali več... plebiscita!

Po kratki razpravi o zadnjih točkah dnevnega reda se je zaključil službeni del občnega zbora, nakar se je začel neslužbeni del, ki se je razvil resno, toda obenem tako lepo, da je bilo vse navdušeno. Navdušenje je doseglo višek, ko sta prisedla k »Balkancem« dva siva krepljska starčka, ki sta jokala veselja, da sta mogla z njimi peti naše stare, lepe narodne pesmi. Ni bilo treba besedi, govorili so obrazi sami, da čuti sedaj enako naša mladina in starina. Časi so pač taki, da je naša mladina zgodaj dozorela, starina pa se pomladila...

Sobotni »Balkanov« občni zbor spada med najlepše društvene občne zbore.

Domače vesti

Odgovor na dopis «I buoni cittadini del signor Ščeka» v «Popolo di Trieste» štev. 197 l. 1921. Napaden sem bil v omenjenem časopisu, da sem vstanovil pred vojno v naši vasi Sokola, katerega namen naj bi bil, bojevati se proti Italiji v slučaju vojne. Avtor trdi namreč, da je avstrijska vlada sokolsko društvo podpirala in da se jaz nikakor ne morem prijazniti z novim režimom.

Res je, da sem bil eden izmed tistih oseb, ki so se zelo zanimale za procvit sokolskega društva v Divači. Podpiral sem ga, kolikor mi je bilo mogoče. Delovali smo vedno po Tyršovih načelih. Svetujem piscu, naj nekoliko preštudira Tyršova načela in sicer zato, da ne bo drugič zopet enakih neumnosti pisal. Ker pa trdi v članku, da je Avstrija podpirala Sokola, stavim njemu vprašanje, kdo je ustanavljal Jugoslovanske legije v Rusiji in v Italiji? Odgovor je zelo lahek. Mislim, da so bili ljudje sokolskega prepričanja, n. pr. dr. Pivko.

Pritrjujem mu, da sem hodil ob razpadu Avstrije v sokolskem kroju po Divači. S tem nisem imel nobenega revolucionarnega namena proti Italiji, ker nismo sploh bili v dotiki z Italijani, ki so se takrat še nahajali ob Piavi. Veselili smo se pač takrat razpada Avstrije, ker je nas Slovane kot ententi prijazne sovražila.

Razen tega me napada, da sem bil poklican k civ. komisariatu v Sežano, ker sem hotel preprečiti ob času aneksije razobesitev trikolore na šolskem poslopju. To je navadna laž. Bil sem iste dni radi trgovskih poslov od doma odsoten. Nadalje omenja pisec, da se v moji gostilni vršijo zvečer tajna zborovanja vaščanov in železničarjev, in sicer pod mojim vodstvom. Resnica je, da prihajajo v mojo gostilno zvečer domači fantje, ker so med dnevom zaposleni pri poljskem delu ali pri železnici. Kruha pa nikdo izmed naših ljudi ne odjeda Italijanom, kajti vsak človek ima na svoji zemlji pravico do življenja. V slučaju, da bi se res vršila zborovanja, bi stroga kontrola že davno prišla tej stvari na sled. Ne vem, zakaj se spodtika nad slovensko pesmijo. Znano mi je, da je italijanski narod glede glasbe na visoki stopnji in to posmehovanje nikakor ne kaže kulture 20. stoletja.

Dobro vem za obrekovalčevo ime, ki se nad menoj spodtikuje. Če bi imel količkaj značajnosti bi se pod svojim člankom podpisal, a ker je navaden prepirljivec in hujskač, se ne upa s svojim imenom na dan.

Ivan Obersnel.

»Organizacija oskrbnic vojnih sirot« vljudno prosi učiteljstvo slovenskih ljudskih šol v spodnji okolici in mestu, ako je obiskovala 12letna deklica **Ivana Zorè** kakšno imenovanih šol, da ji blagovolijo poslati podatke v imenovani urad »organizacije«. (Torre bianca 39, I.)

Alojzija Perdana, delavca v skladišču lesa v Škednju pa prosi, da blagovoli zglasiti se v uradu (ponedeljek ali četrtek popoldne od 5-7) Torre bianca 39, I. zaradi informacij o gorinavedeni deklici Ivani Zorè.

Mladinski krožek «Prosveta» (podružnica pri Sv. Mariji Magdaleni) naznanja že prijavljenim članom in tistim, ki želé vstopiti v društvo, da se bo njen ustanovni občni zbor vršil v nedeljo, 31. t. m. ob 9. uri zjutraj v dvorani gostilne pri «Tirolcu.» — Pripravljalni odbor.

Kmetijska, vrtnarska in gospodarska zadruga v Trstu vabi svoje odbornike na odborovo sejo, ki se bo vršila v nedeljo ob 9. uri v navadnih prostorih.

Iz potne torbe. Pred par dnevi sem potoval po opravkih po naših tolminskih hribih. Videl sem marsikaj obsoje pa tudi hvale vrednega.

V neki krčmi so nastanjeni kr. orožniki. Opazoval sem od blizu njih vedenje in kulturo. Kupujejo domače zajce, preden jih zakoljejo, jih pa prav grdo trpinčijo. Uboge živali so se mi jako smilile. Videl sem, kako je neki orožnik nadražil hudega psa na ubogega zajca. Pes je zajčka mrcvaril, da je uboga živalica od bolečin cvilila kot kak mal otrok. Čez nekaj časa je orožnik psu vzel zajca, kmalu pa isto igro ponovil. Ko je bil zajec le še malo živ, ga je šele pobil. S tako kulturo bi se mi ne hoteli ponašati.

Neki fant oziroma mož se je povrnil iz ruskega ujetništva pripeljavši s seboj tudi rusko «barišnjo». Govoril sem na poti s tem možem. Rekel mi je, da je bil 5 let v ujetništvu. Ves ta čas ni imel prilike, da bi govoril slovensko; vsled tega je svoj slovenski materini jezik skoraj pozabil, privadil pa se je ruskemu. Sedaj govori nekako mešanico. Čudil sem se, kako je sploh mogoče, da kdo tako pozabi svoj jezik.

Pomanjkanje dežja je po naših krajih jako občutno, ne le, da vode primanjkuje, ampak se tudi vse suši. Otave ne bo, pa tudi z drugimi pridelki bo pičla. Žita je pa še precej kljub temu, da je zgodaj poleglo. — Danes dovolj, se pa prihodnjič zopet oglasim. Pozdravljeni! —k.

Iz tržaškega življenja

Vdova, ki so jo okradli za pol miljona. Pretekło noč se je priplazil v stanovanje vdove Margerite Zaban, v ulici Commerciale št. 32 tat, ki je po stanovanju vse prebrskal in kočno našel skrinjo, kjer je hranila vdova vse svoje dragulje in denar ter odnesel do zadnjega vse, kar je bilo v skrinji. Okradenka trpi nad 400.000 lir škode. Tatvina je bila prijavljenu policiji, ki zasleduje predrznega tatu.

Vdova sumi, da ji je odnesel najbrž denar in dragulje neki elegantno oblečen gospod, katerega je spoznala pred kakimi 8. dnevi v restavraciji «Europa». Ko se ji je gospod predstavil, je izjavil, da se piše Albert de Lamengo Fülck, inženir v Milanu. Inženir je bil tudi večkrat povabljen na njen dom in ni izključeno, da mu je vdova pripovedovala o svojih draguljih ali mu jih še celo pokazala, kar bi bilo vzbudilo pri «inženirju» misel na tatvino.

Z druge strani smo prejeli vest, da je policija aretirala inženirja. Ko so mu preiskali stanovanje niso našli pri njem najmanjše stvarice, ki bi pričala, da ima policija v rokah pravega tatu. Zasledovanja se nadaljujejo in upati je, da se bo v kratkem času spravila vsa zadeva v jasnejšo luč.

Kakršnokoli službo, bodisi v Trstu ali izven Trsta išče družinski oče, ki je že dva meseca brezposeln. Izvežban je v trgovskih poslih, v računstvu in knjigovodstvu. Bil je tudi zaposlen v velikih skladiščih. Poštenega in sposobnega moža zelo toplo priporočamo.

Poskušen samomor. Včeraj zjutraj okoli 9. ure si je hotela končati življenje iz neznanih vzrokov 19 letna Bruna Baldini, stanujoča v ulici Maria Maggiore št. 3. V ta namen je popila 100 gr karbolne kisline. Odpeljana je bila v mestno bolnišnico.

Sumljiv mladenič je bil pred snočnjim aretiran v kavarni «Garibaldi» na trgu deli'Unità. Odpeljan je bil na policijo, kjer je izjavil, da se piše Ivan Schlere, stanujoč na Greti št. 20. Od tu so ga potem odpeljali v jezuitski zapor.

Darovi za nesrečne žrtve v Istri

Nabrano na Voloskem 2578 L in 80 din. — V Opatiji 2112 L, v Ičići 180 L, na Kastavščini 151 L, v Veprinacu 100 L, nabiralna pola št. 83 Anice M. 190 L, Barkovljan 50 L, N. N. 10 L.

Zadnji izkaz 110.951'65 L, 1313 din., 1 dolar in 1'10 marka. Skupaj: **116.214'65 L,** 1393 din., 1 dolar in 1'10 marka.

Posebno zahvalo zasluži gospodična Rajčičeva, ker je nabrala preko 2500 L.

Vesti iz Goriške

Iz Šmarij pri Štanelu. Pred 14. dnevi je prišel v vas neki mladenič, Hrvat iz Slavonije, star 17 let, govoreč hrvatski in nemški. Dela je pri Poljšaku v Stegovcih. Od tu je odnesel 18. t. m. ob 3 zjutraj line, nove, temno-rjavkaste hlače in telovnik ter usnjat hlapčev pas. Fantič je pravil, da je zbežal od jugoslovenske mornarice radi slabe hrane in da je prej študiral meščansko šolo na Dunaju in dokončal tudi 3 razrede na realki. Krstno ime mu je Ivan (Janko). Na zunaj zgleda mladenič kot študent. Lase ima temno-kostanjeve. Pokrit je z rujavim klobúkom, ki ima širok trak in ozke krajce, jopič je sive barve in hlače temnorujave, čevlji imajo amerikansko obliko. Ker je pritepenec nepošten in tatinskih rok, je pametno, da ga kdo ujame in izroči oblastvu, da mu zaseže, kar ima ukradenega. Na ta način se bo nepošten značaj še lahko poboljšal.

Telovadno društvo »Sokol« v Prvačini priredi dne 28. avgusta t. l. prvo telovadno veselico. Oni telovadni odseki, ki bi hoteli sodelovati pri telovadbi, ter ona pevska društva, ki bi hotela nastopiti s kako pevsko točko, se naprošajo, da to sporočijo pismeno ali ustmeno odboru. Natančnejši spored objavimo pozneje.

Iz Zgonika. Tudi pri nas postaja vse živahnejše, ker nočemo zaostajati za drugimi zavedajoč se teške naloge, ki nam jo je naprtila usoda časa. Med prekleto svetovno vojno so tulili topovi svojo smrtonosno pesem in tedaj ni bilo misliti na kako društveno delovanje v naši vasi. Zasukal se je čas in pognalo je novo življenje, ki je sicer imelo svoje kali že v predvojnem času. — S ponosom zre danes vsak vaščan na obstoječe pevsko društvo ter z radostjo prepeva toliko novih, prej neznanih narodnih pesmi, ki zahtevajo le malo truda pri prvih vajah. Narodna pesem razliva tople žarke ljubezni do roda in do domovine. Pevsko društvo dolguje svoj obstoj vztrajnemu in požrtvovalnemu vodstvu gospoda nadučitelja A. Baše, kateremu bodi zato tukaj izrečena najiskrenejša zahvala. — Imenovano društvo je pred kratkim priredilo s sodelovanjem nekaterih mladeničev in mož iz Saleža veselico z dvodejanko »Anarhist«, ki je krasno uspela. Po igri je najprej mešan, potem moški pevski zbor posebej s petjem razveseljeval mnogoštevilno občinstvo, ki je prišlo od vseh strani. v takih trumah, da so mnogi morali ostati izven ograje. Drugače je ves čas svirala dobroznana proseška godba. — Le krepko stopajmo naprej po začrtani poti, da ne bomo veljali za nazadnjaške, ampak za razumne ljudi, ki ljubijo svoj jezik kot največji zaklad in radi črpajo iz njega. Željno pričakujemo še ustanovitev bralnega društva, ki naj bi razpolagalo v svoji čitalnici in knjižnici s knjigami, ki so potrebne za obči duševni procvit in prosveto.

Društvenik.

Vesti iz Notranjske

Črni vrh nad Idrijo. Slovensko kat. izob. društvo je priredilo v zadnjem času dve lepo uspeli veselici. Dne 29. maja je priredilo društvo veselico na Črnem vrhu. Igrala se je igra »Revček Andrejček«. Pri tej veselici je po dolgih letih zopet nastopil oživljeni društveni tamburaški zbor. — Dne 26. junija je priredilo društvo veselico v Lomeh pri Črnem vrhu. Visoki mlaji, več slavolokov s pomenljivimi napisi, je naznanjalo, da se bo vršilo ta dan v Lomeh nekaj izrednega. Pod prostornim in okrašenim kozolcem g. Rudolfa je bil postavljen priprost, a lep oder, na katerem so domači lomski fantje in dekleta igrali dr. Krekovo igro »Tri sestre« in burko »Dva gluha«. Med odmori je igral tamburaški zbor. Po končanem sporedu se je razvila zunaj na prostem lepa prosta zabava s petjem, tamburanjem, srečolovom ter šaljivo pošto. — Cela prireditev je uspela nad vse pričakovanje dobro. Igralci, ki so bili po večini prvič na odru, so rešili svoje uloge izvrstno. Kar je največ vredno je to, da je bila cela prireditev delo domače lomske mladine same! Mnogo truda jih je to stalo in veliko zaprek so morali odstraniti, predno jim je bilo mogoče, nastopiti s to prireditvijo. Lep uspeh naj jim bo v plačilo in v bodrilo za bodočnost! — Ta prireditev nam je pokazala, kaj se vse da napraviti, ako ima mladina smisel za nekaj višjega in plemenitejšega, kakor je golo uživanje in materializem. — Ravno v istem času, ko se je vršila ta veselica, se je vršil v edini tamošnji gostilni ples! Kakor vidimo, je prišla pri nas v veljavo sledeča navada: kadar priredi naše izobraževalno društvo svojo veselico, ki je vedno prava kulturna prireditev, se vrši vselej ob istem času tudi ples v kaki gostilni! — To se ni primerilo mogoče samo enkrat, to je že nekaj navadnega. Do sedaj smo to trpeli in molčali, sedaj pa nam je to dovolj. Onim gostilničarjem, ki nam na ta nelep način nasprotujejo povemo, da bomo prišli v bodoče brezobzirno z imeni na dan! Sploh se vrši pri nas v zadnjem času ples za plesom. Kakor da ne prirejajo že gostilničarji dovolj plesov, je osredotočilo v zadnjem času na tem polju tudi neko tuk. društvo svoje delovanje in je priredilo v kratki dobi že dva javna plesa! — Ples je postal, kakor se vidi, prva in zadnja programna točka v delovanju tega društva. Radi tega si usojamo vprašati odločilne može pri tem društvu: Ali je društvo tu samo za prirejanje velikih javnih plesov ali mogoče še tudi v kak drug namen? Ali Vam je samo za denar, ki ga spravite ob priliki plesov v društveno blagajno? Ali ne vidite in se ne zavedate škode, ki jo delate s takimi plesi, ki ljudstvo in posebno še mladino le kvarijo in izprijajo!? Kadar zopet priredite kak ples, vam svetujemo, da napišete na svoje velike plesne lepake besede, katere je pred par meseci priporočal v »Edinosti« g. Ušan društvom, ki prirejajo plese: »Ker ne moremo prirediti kaj boljšega, priredimo ples!« — Slovenci na tem ozemlju smo podobni ljudem za časa vesoljnega potopa, ki so bežali pred naraščajočo vodo na vrhove gorá ter plesali veselo dalje. — Tudi nas grozijo poplaviti tuji valovi, a naši ljudje, posebno še naša mladina brezskrbno pleše, pleše in pleše, kakor da ni nobene nevarnosti in da imamo vsega dovolj...

Postojna. V petek okoli 20. ure se je pojavil v mestu ogenj. Izbruhnil je v tovarni g. Jurcato. Kot blisk se je širil. Kmalu je bilo ponosno domače podjetje velikanski plamen. Dim je segal do neba. Kako je nastal ogenj, ni še znano. Sumi se, da je bilo nalašča zažgano, ker je začelo goreti na štirih krajih. Tovarno je imel v najemu knez Windischgraetz

Književnost in umetnost

Klavirske skladbe — Vaso Mirk. Klavirske skladbe prof. V. Mirka so veselo iznenadenje v suši naših pokrajin na polju glasbene umetnosti. Ta zbirka obsega 15 klavirskih skladb, 8 glasbenih utrinkov, 2 rapsodiji, 1 [illegible]erijo, 1 capriccio, 1 elegijo, 1 bagatello in 1 [illegible]anco. Prvih osem skladb je res osem pr[illegible]ih utrinkov, to je, skladbe so kratke, a imajo jedrnato vsebino. Po načinu zvezdnega utrinka se je zaletel iz skladateljevega genija glasbeni tema, ki se je v kratkih potezah razvil do globokega, strastnega čustvovanja. Koliko poezije je v 1., 2., 7. in 8. utrinku! In kake vire svojega duševnega bogastva je odprl skladatelj v naslednjih skladbah! Elegija, ki sestoji iz dveh tem, se sliši kakor odmev srečnih dni. Kako bogat na izrazu in gorak je prvi tema! Iz elegije in prvih dveh utrinkov pa odseva taka mehkočutnost, da bi jo človek skoro primerjal s čustveno naravo Čajkovskega. Capriccio se odlikuje po svojih lepih modulatoričnih momentih, po svoji bujni razpeljavi prvega temata. Enake vrline dičijo tudi bagatello. Elegija, capriccio in bagatello zavzemajo najčastnejše mesto v tej zbirki radi svoje originalnosti, sestave in izpeljave, opremljene s polifonijo. Obe rapsodiji, zgrajeni na podlagi tem, vzetih iz jugoslovenske narodne pesmi, sta kakor dva ljubka šopka sestavljena iz cvetk našega narodnega vrta. S tem, da je g. skladatelj spravil naše narodne motive v umetniški slog, je ovekovečil našo večno lepo narodno pesem. Za to uslugo mu bo narod hvaležen, kakor je hvaležen češki narod svojemu Dvořáku ali ogrski svojemu Lisztu. — V vseh Mirkovih skladbah naletamo na doslednost njegove tvoritvene sile. Njegova glasba je izrazita, a brez afektacije. Zasnovana je na zdravih in jedrnatih tematih in vre mu iz genija kakor gorski studenec izpod skale. On stremi dosledno po novi smeri, a dosledno se tudi vpira proti katekizmu »nadmoderne«. Iz njegovih skladb, inštrumentalnih in vokalnih, diha na splošno lirika, spojena z melankolijo; toda kakor nam kažejo nekatere njegove pesmi, nam skladatelj spretno slika tudi prirodne pojave v poskočnem vrtincu in se zaleti z veselim škrjančkom v zračne višine.

To novo delo našega Mirka nam je v veselje in ponos. Smelo pričakujemo, da on, mož tihega, vztrajnega dela in neizčrpljive ustvarjajoče sile, razveseli svoj ljubljeni narod še mnogokrat s plodovi svojega uma in srca. — V. S.

Plemenitim srcem!

Obračamo se do vseh, ki so nas v stanu podpirati, s prošnjo, da bi nam ne odrekli svojih prispevkov. Sprejemajo se vsi darovi, predvsem v denarju kakor tudi v vsem, s čimer bi ponesrečenim bilo pomagano. Obleka, perilo, tudi če ni novo, samo da je čisto, obuvala, kuhinjske potrebščine, pohištvo — vse bi prišlo prav tistemu, kateremu je ogenj uničil vse, kar je imel. Kakor hitro dobimo nekoliko takih predmetov, jih bomo takoj poslali najpotrebnejšim žrtvam.

Jugosloveni, plemenita srca, jugoslovenske žene, pomagajte sirotam v tem pretežkem hipu!

Tajništvo »Odbora za pomoč Istri«.

Gospodarstvo

— **Odprava uradnega tečaja za tuje valute in devize v Jugoslaviji.** Finančni zakon za poslovno leto 1921—1922 bo vseboval določbo, da se tuje valute in devize ne bodo več izmenjevale po uradnem tečaju. V primerih, ki so predvideni v obstoječih naredbah, se bo vršila izmenjava do 30. septembra 1921. — Generalni inspektorat jugoslovenskega finančnega ministrstva daje na znanje, da se imajo smatrati vse vrste lesa, delanega in nedelanega, izvzemši drva, v smislu § 14 naredbe, kar se tiče prometa z valutami in devizami, kot «stavbni material». Les se torej lahko izvaža brez osiguranja valute. V krogih trgovcev z lesom se smatra, da bo ta ukrep na izvoz jugoslovenskega lesa ugodno vplival.

— **Mednarodna razstava v Rigi.** V Rigi bo od 31. julija do 28. avgusta t. l. mednarodna razstava poljedelskih in industrijskih strojev. Kakor smo doznali, bodo na tej razstavi zastopani tudi jugoslovenski industrijalci te stroke.

— **Uvoz luksusnih predmetov na Romunsko.** Kakor je dovolila Romunska Avstriji, Italiji in Franciji, da smejo uvažati na Romunsko luksusne predmete, tako se je sedaj pogodila tudi z Anglijo ter ji dovolila uvoz luksusnih predmetov. Glede količine je uvoz urejen tako, da smejo imenovane države uvažati samo določeno količino takih predmetov, in sicer vse enako.

Železniška zveza med Slovenijo in Reko. Po naredbi ministrstva za promet se je pred nekaj dnevi začelo trasiranje proge Kočevje-Brod-Moravice. S to progo dobi Slovenija direktno zvezo z Reko. Za črto sta obstajala dva načrta, ki pa nista bila posebno srečna. V zadnjem času se pa je izdelal nov načrt, ki upošteva poleg splošnega in glavnega smotra, kateremu bo služila nova železnica, tudi lokalne interese posameznih večjih krajev. Res je, da bo delala ovinke, toda velika korist gre pred malo škodo. Tako bi torej nova železnica ne bila samo transitna črta, temveč bi imela velikanski pomen za tiste kraje, koder bi tekla. Vse kaže, da bo obveljal tretji načrt, ker je vsekakor najboljši.

— **Promet z žitom na Ogrskem.** Ogrska vlada je, kakor znano, vzpostavila prosto trgovino z žitom. Toda tozadevna naredba se nanaša samo na trgovino v mejah ogrske države in ne tudi na promet z inozemstvom. Izvoz žita bo tudi v gospodarskem letu 1921-1922 vodila izključno le vlada. Vlada omejuje izvoz zato, ker je vprašanje izvoza žita v tesni zvezi z drugimi, zlasti vnanjepolitičnimi vprašanji. Tako je n. pr. zaključek gospodarstvenih pogajanj s Čehoslovaško ozko spojen z vprašanjem, koliko žita sme Ogrska izvažati na Čehoslovaško. Razen tega je treba upoštevati, da bi z izvozom cena žitu v državi znatno poskočila. Danes stoje cene žitu na Ogrskem globoko pod cenami žitu na svetovnem trgu. Dokler se je špekulantom posrečilo javnosti natvezati, da bo prosti izvoz žita dovoljen, dotlej so cene žitu sunkoma skakale navzgor. Cena pšenici je n. pr. poskočila od 700-800 na 1100 ogrskih kron. Čim se je pa doznalo, da izvoz ne bo dovoljen, so cene takoj zopet padle. V zadnjem času so na Ogrskem cene žitu sledeče: pšenici 1000 do 1050, rži 800, ovsu 1055, ječmenu 1050 ogrskih kron. Oviro za promet z žitom tvori tudi udruženje (nekak kartel) ogrskih mlinarjev, ki pokupujejo vse žito. Količine, ki jih potrebuje država za izvoz in za osiguranje minimalne potrebe mest, nakupuje vlada v prosti kupčiji in jih ne rekvirira.

— **Notranje posojilo v Jugoslaviji.** Kakor je bilo že javljeno, so jugoslovenski denarni zavodi stavili vladi nekatere pogoje, pod katerimi bi bili pripravljeni sodelovati pri notranjem posojilu. Jugoslovensko finančno ministrstvo je te pogoje sprejelo in tudi ministrski svet jih je odobril. Samo določba glede lombardiranja se je spremenila v toliko, da se bo novo posojilo tudi pri Narodni banki zastavljalo lahko samo po 75 odstotkv tečajne vrednosti.

— **Izvoz iz Jugoslavije.** Pred kratkim je bila objavljena statistika jugoslovenske trgovine z inozemstvom. Iz številk je razvidno, da so se izvozne poti države SHS temeljito spremenile. Dočim je padel izvoz v Avstrijo v prvem četrtletju tekočega leta nasproti lanskemu izvozu v to državo od 42'67 odstotkov na 41'98 odstotkov, torej le za 0'69 odstotkov, je padel izvoz v Italjo od 27 odstotkov na 17'31 odstotkov, torej za celih 9'69 odstotkov. Vzrok tako občutnega zmanjšanje izvoza v Italijo je brez dvoma v zvezi s političnimi nesporazumljenji. Izvoz v Nemčijo je zrasel od 7'50 odstotkov na 18'79 odstotkov celokupnega izvoza. V tem se praktično razodevajo stremljenja po ozkih gospodarstvenih odnošajih med tema dvema državama, ki so dovedla do ustanovitve jugoslovenskih trgovinskih zbornic v raznih nemških mestih kakor tudi do ustanovitve mnogih nemških industrijskih podjetij v Jugoslaviji.

— **Težkoče pri razpečavanju tanina v Jugoslaviji.** Vsled težkoč pri razpečavanju zaostaja proizvodnja tanina mnogo za zmožnostjo tovarn. V preteklem letu se je v Jugoslaviji proizvodilo približno 1500 vagonov tanina. Od teh se je spečalo v inozemstvo samo 814 vagonov. Vzrok temu je prekomorska konkurenca na evropskih tržiščih.

— **Zamenjava malih kronskih bankovcev v Jugoslaviji.** Zmenjava teh bankovcev je že izvršena. Znesek, ki se je bil vložil, da se izmenja, ni dosegel višine 50 miljonov dinarjev.

Bojkot angleškega blaga v Indiji. Tudi v daljni Indiji, ki nam je bila včasih znana le iz pravljic, je prešlo nacionalistično gibanje na go-

Nekaj zgodovine idrijskega rudnika

Ugovor ni vspel. 13. septembra 1769 pošlje tobačni urad (Tabak-Cameral-Gefällsamt) uradnika Ivana Nepom. Stipanitza s pazniki in vojaki v Idrijo z navodilom, naj si preskrbe stanovanje in hrano, kakor ve in zna.

Došel je v Idrijo in se zglasil pri Tughagiju. Ta se je začudil postopanju in ker ga niso nič obvestili, se tudi za te nič ne briga. Čudi se le, da ga pošljejo v Idrijo, ne pa v Cirknico, Hotedršico ali Godovič, kjer tihotapstvo cvete.

Po zasebnih hišah ni bilo mogoče dobiti stanovanja za novo stražo. Rudnik je odločno odbil prošnjo, da bi se vojaki v erarničnih hišah vsaj za silo spravili pod streho, temveč še bolj odločno protestiral, da se kar preko njega vtikuje v rudniške zadeve nepristojno oblastvo. Ne kaže drugo, kakor da Stipanitz odide iz Idrije. Ta je tudi storil in rentačil nad tobačnim administratorjem Petrom Longo v Ljubljani, ki tako nepravilno postopa s podrejenimi uslužbenci. Prodajo tobaka je imel navadno kak idrijski trgovec. Valentinu Domišarju se odda l. 1764. z motivacijo, da dobro nemško zna, torej bode vodil najlažje vso korespondenco z oblastvom v Ljubljani in nalažje nasvetoval primerna sredstva, da se tihotapstvo omeji, če ne popolnoma zatre.

Leta 1815. je tobačni urad določil, da se ne sme dati mesečno več kakor 2 funta, ali 8 zavojev za znižano ceno rudarju, pa naj bo še tako hud kadilec. L. 1807. so to množino določili in najbrže je rudar lahko kaj od tega drugim odstopil, saj pri delu v jami ni smel kaditi in pri zunanjem delu tudi ne; a ko so z okolice prinesli v mesto mleko, maslo ali jajca, je prav lahko s tobakom plačeval.

Najbrž je to na uho prišlo višjemu oblastvu. Pristojbina se je tedaj rudarjem znižala na 1 funt na mesec, za katerega je plačal rudar 12 krajcarjev, naenkrat pa 16 kr. Ko so nameravali tobačno ugodnost rudarju popolnoma odvzeti, češ da to je le navada in potrata, za katero naj vsak sam skrbi, ali pa se odvadi, ko so dokazovali, da je za življenje človeka to nepotrebno, da celo naravnost škodljivo, se je še idrijski rudniški zdravnik dr. Gerbic postavil za rudarjev. V spisu je dokazoval, da radi prahu, ki se posebno nahaja v mlinu, kjer se kamen drobi, v žgalnici, kjer se pretresa v peči, da celo v jami, ko se koplje, dobro vpliva na notranje organe tobak, ko nekako nabrani prah razkroja in odstranja. A g. Ludovik ni uspel s svojim zdravniškim receptom.

1. aprila 1856. se je znižana cena tobaku za rudarje odpravila, češ to je šport, to je gosposka navada in nepotrebna potrata, in ako brez nikotina ne moreš shajati, pa ga plačaj kakor vsak drugi po 32 kr. funt. — Tudi sedaj ga še noslajo, kadijo in zvečijo rudarji in drugi, samo ne po 32 kr., temveč veliko, veliko dražje in še nima tiste slasti in istega vonja — arome — kakor nekdaj.

Meso.

Poleg vinske in solne kupčije je imel rudnik tudi neko poredno vrsto v preskrbovanju z mesom.

Rudarski red iz leta 1550. imenuje Idrijo colnine na meso in doklad oproščeno. Pod plaščem te Ferdinandove sankcije je Idrija par sto let nemoteno uživala posebno ugodnost glede mesa. Trudili so se celo leta 1765., da bi tudi Idrija morala plačevati davek na meso — Fleischkreuzer —, pa tega niso dosegli.

Rudniški mesar je imel te le ugodnosti: 1. Povrnila se mu je mitnina od priznane živine. 2. Dobival je prispevek 4000 gl. 3. Priletne plače rudarjev za vzdrževanje pomočnikov. 4. Pet sežnjev drv brezplačno in žito po znižani ceni — limito. 5. Brezplačno porabo mesnice in hlevov na Bruševši z inventarjem vred. 6. Od pašnikov in travnikov (več kot 150 oralov) ni nič plačeval, a je lahko pasel in kosil, kakor je hotel. Zato je pa moral meso ceneje prodajati kakor drugod, pogodba iz leta 1794. določa funt po 8 soldov — 3⅜ krajcarja.

Ko se je leta 1787. več tujih rudarjev naselilo v Idrijo, je imela mesnica 3371 gl. zgube in primankljaj je plačalo vinsko gospodarstvo, ker so sumničili, da ni bilo vse pošteno. Ko je tolik primankljaj nastal, je prevzela mesnico bratovska skladnica, a tudi ta ni imela sreče. Pri prvih dveh živinskih kupčijah je imela 268 gl. zgube.

Leta 1788. so dovolili prosto mitnino za 1200 prašičev, a potoma jih je več »ušlo«.

Prišel je mesar iz Celja, Andrej Fric. Leta 1790. je zahteval, naj se dosedanje cene po 9 kr. funt zviša, sicer odstopi od pogodbe. A rudnik mu je ponujal 3000 gl nagrade, pa naj seka meso po 8 kr. funt. Se niso sporazumeli in prevzel je mesarijo Jurij Poš. A leta 1797. je izginil iz Idrije, zapustil mnogo dolga in 2 vola, ki pa nista bila njegova. Da ne bo Idrija brez mesa, so zopet izročili mesnico Andreju Fricu pod pogoji, katere je sam nareköval.

spodarsko polje ter s precejšnjim uspehom propagira idejo, naj ljudje kupujejo le domače indijske proizvode, dočim naj se odklanja vsako tuje uvoženo blago. Bojkot je seveda naperjen v prvi vrsti proti angleškim proizvodom. Dočim velja v kulturnem oziru za enega glovnih indijskih prvoboriteljev znani pesnik in filozof Rabindranath Tagore, je na praktičnem gospodarskem polju njihov voditelj Gandhi. Kot povzemamo iz nekega brzojavnega poročila, je ta začetkom t. m. sklical v Bombayu lastnike velikih manufakturnih trgovin na pogovor glede bojkota, ki naj bi se raztegnil na vse uvoženo blago, toda izmed 40 prisotnih veletrgovcev je bilo le 6 pripravljenih sprejeti to idejo.

Pridelek jute v Vzhodni Indiji je letos, kar se tiče površine, za okroglo 40 odstotkov nižji, kot je bil lansko leto. Sicer je letina dobra.

Baker. Produkcija bakra je l. 1920. znašala 984.483 meterskih ton, od katerih je 668.915 ton ali približno dve tretjini prišlo iz Severne Amerike (največ iz Zedinjenih držav, zatem iz Mehike, Kanade in Kube), 135.707 ton iz Južne Amerike (Čile), 50.591 ton iz Evrope (Španske in Portugalske, Rio Tinto) in 65.554 ton iz Japonske.

Svinec. Produkcija svinca je v preteklem letu znašala 841.693 ton. Od teh je odpadlo 531.968 ton na Severno Ameriko (Zedinjene države so tudi glede svinca najvažnejši producent, vendar ne v toliki meri kot pri bakru; važno mesto zavzema tudi Meksika), 5000 ton na Južno Ameriko, 248.915 ton na Evropo in 11.713 ton na Avstralijo. V Evropi proizvaja največ svinca Španija in Nemčja, seveda slednja v zadnjih letih ni prišla veliko v poštev. Avstralija je ob normalnih razmerah važen producent, toda radi štrajka v Broken Hillu je bila lansko leto produkcja primeroma malenkostna.

Cink. Produkcija cinka je l. 1920. dosegla 719.394 ton, od katerih je prišlo 435.153 ton iz Zedinjenih držav, 83.046 ton iz Belgije, 97.465 ton iz Nemčije in 25.000 ton iz Anglije. V predvojnih časih je glede te kovine včasih Nemčija le malo zaostajala za Zedinjenimi državami.

Koliko plačujejo posamezne pokrajine Jugoslavije davkov. »Slovenski Narod« poroča: »Po službenih podatkih Direkcij neposrednih poreza so plačali davka

I. od 1. januarja do 31. decembra 1919:

Hrvatska in Slavonija	19,442.375'73
Bosna in Hercegovina	16,655.820'00
Slovenija	17,735.158'50
Vojvodina	10,642.248'41
Dalmacija	1,151.026'32
Skupaj dinarjev	65,626.628'32

Srbija in Črna gora sta dali od 1. januarja 1919. do 31. maja 1920. leta 21 miljonov 314.108'65 dinarjev.

II. V 1920. letu:

Hrvatska in Slavonija	36,698.259'32
Bosna in Hercegovina	32,806.935'25
Slovenija	19,814.436'63
Vojvodina	30,389.288'59
Dalmacija	2,542.749'39
skupaj dinarjev	122,251.669'18

III. V 1921. letu do 1. junija:

Hrvatska in Slavonija	38,657.166'68
Bosna in Hercegovina	14,064.378'50
Slovenija	32,094.536'63
Vojvodina	29,834.883'43
Dalmacija	1,556.773'55
skupaj dinarjev	116,207.378'79

Srbija in Črna gora sta dali v istem času 89,185.356'27 dinarjev.

IV. Od osvobojenja do 1. junija 1921. leta:

Hrvatska in Slavonija	94,797.801'73
Bosna in Hercegovina	63,527.133'75
Vojvodina	70,866.420'43
Dalmacija	5,250.549'26
Slovenija	69,644.131'76
Srbija in Črna gora	110,499.464'92

Naročajte in širite „EDINOST“

Borzna poročila.

Tečaji:

Trst, dne 27. julija 1921.

Jadranska banka	300
Cosulich	367
Dalmatia	272
Gerolimich	1400
Libera Triestina	46
Lloyd	1585
Lussino	700
Martinolich	165
Oceania	3 0
Premuda	370
Tripcovich	330
Ampelea	615
Cement Dalmatia	315
Cement Spalato	310

Tuja valuta na tržaškem trgu:

Trst, dne 27. julija 1921.

avstrijsko-nemške krone	2.75— 3.—
češkoslovaške krone	28.— 29.—
dinarji	55.— 56.—
leji	30 — 31.—
marke	29.25— 30.25
dolarji	23.40— 23.60
francoski franki	180.—180.—
švicarski franki	376.— 380.—
angleški funti papirnati	84.— 84.50
angleški funti, zlati	97.— 98 —
napoleoni	80.— 80.—

Edka Bloudek
učiteljica
Dr. Andrej Budal
profesor
poročena
Idrija 25. julija 1921 Št. Andrež
612

MALI OGLASI

se računajo po 20 stotink beseda. — Najmanjša pristojbina L 2'—. Debele črke 40 stotink beseda. — Najmanjša pristojbina L 4'—. Kdor išče službo. plača polovično ceno.

HIŠICA na deželi, s štirimi prostori in malim vrtom, v bližini jako dobra pitna voda, se ceno proda. Naslov pri upravništvu. 1313

SKLADIŠČNIK ali delovodja, energičen, govori slovensko, nemško in nekoliko italijansko, išče službe. Ponudbe pod «42 let» na upravništvo. 1311

STROJNIK, izprašan, izučen ključavničar in elektrotehnik, sposoben za vsako delo in popravo, išče službe. Ponudbe pod «Strojnik» na upravništvo. 1312

HIŠICA, vrt, plin, dve stanovanji prosti, bližina mesta, prodam ceno radi odpotovanja. Viale XX Settembre 87, II, desno. 1314

VINOGRADI se prodajo v d. o. Prosek: parc. št. 574, 575, 645, 646, 647 in 648 v skupni izmeri 1700 m² in parc. št. 2433 d. o., Sv. Križ v obsegu 780 m². — Parcele ležijo blizu žel. postaje Grljan, zadnja leži ob morju. — Pismene ponudbe do 15./9. 1921 na naslov: Alojzij Podboj, viš. davč. upravitelj, Ljubljana, Škofja ulica 13, I. 1279

VINO, belo in črno, istrsko in kraški teran, prodaja na drobno in debelo od 56 litrov naprej R. Malalan, Občine 386. 1265

KROJAČNICA Avgust Štular, ul. S. Francesco D'Assisi št. 34, III. nad. je edina dobroznana krojačnica v Trstu. 23

ILIRSKA BISTRICA. Novo ustanovljena lekarna, zaloga skušenih domačih in tujezemskih zdravil in specijalitet, nahaja se nasproti hotelu «Ilirija». 1254

MAHORČIČEVA GOSTILNA v Sežani je vedno dobro preskrbljena z izborno kuhinjo in s pristnimi domačimi vini. Za mnogobrojen obisk se priporoča Leopold Bizjak. 1280

PRODAJALKA katera je vodila že sama glavno tobačno zalogo in tobačne knjige, išče službe. Naslov pove upravništvo «Edinosti. 1293

STISKALNICA za olje, hidravlična stiskalnica in dvojna sesalka se proda po zmerni ceni. Jakob Tedesco, Pobegi pri Kopru. 1300

VILA z vsem komfortom opremljega v Mariboru na prodaj. Kupcu stanovanje takoj na razpolago. Naslov pri upravništvu «Edinosti.» 1301

NAZNANJAM slavnemu občinstvu, da sem poleg delavnice odprla tudi salon za izgotovljene zimske obleke in letne plašče ter raznovrstne obleke. Priporočam se za obilen obisk. **A. Mermolja Rieger, ulica Commerciale 3.** 586

ZLATO in srebrne krone plačam več kot drugi kupci. Albert Povh, urar, Mazzini 46 (v bližini drvenega trga). 25

POZOR! Srebrne krone in zlato po najvišjih cenah plačuje edini grosist Belleli Vita, Via Madonnina 10, I. 38

PRIPOROČA se dobroznana brivnica Josip Jerman, Trst, ul. XXX. Ottobre 14. 137

UBIRALEC in popravljalec glasovirjev in harmonijev. Pečar Andrej. Trst. via Coroneo 1, V. nad. 40

! KDOR HOČE KAJ KUPITI KDOR HOČE KAJ PRODATI KDOR IŠČE SLUŽBE, ITD. INSERIRAJ V »EDINOSTI« !

Županstvo v Rodiku.

Podp. vabi vse, ki so pristojni v Rodik toda bivajo drugod, da pošljejo do 14. avgusta družinske liste tam uradno potrjene z navedbo očetovstva, materinstva, dneva, leta in kraja, rojstva, opravila in sedanjega bivališča v svrho sestave imenika državljanov, ki dobe polnim pravom italijanstvo v smislu St. Germanske pogodbe,

RODIK, 28. julija 1921.

616 Za župana: Cerkvenik.

Kdor kupuje Kdor prodaja

LES

naj se obrne na Informacijski urad z nakupom in prodajo:

Prva Jugoslovenska posredovalnica za les

MARIBOR

614 nasproti južnega kolodvora.

Redilni prašek za živino

za konje, rogato živino ovce, in prašiče, se rabi z najboljšim uspehom: ako živina ne more jesti, slabo prebavlja, zboljšuje pri kravah mleko in je dobro varovalno sredstvo proti kuž. boleznim Prašek proti kašlju za konje. Sigurno sredstvo proti kašlju in pljučnemu kataru pri konjih.

Priporoča in razpošilja: 548

Lekarna v Vipavi

VELIKO SKLADIŠČE KLOBUKOV

dežnikov, belih in pisanih, žepnih robcev, možkih nogavic itd.

K. CVENKEL, Trst, Corso V. E. III. štev. 24

Kdor želi imeti krasno sliko po nizki ceni, naj se obrne samo na

Fotografični zavod DAGUERRE

Corso Vittorio Emanuele št. 39

-- Razglednice od 10 lir naprej --

Ljubljanska kreditna banka

Podružnica v Trstu.

Centrala v Ljubljani.

Podružnice:

Celje, Borovlje, Gorica, Sarajevo, Split, Trst, Maribor Ptuj,

Delniška glavnica K 50.000.000. Reserva K 45.000.000

Obavlja vse v bančno stroko spadajoče posle. — Sprejema vloge v lirah na hranilne knjižice proti 3½% na žiro-račune proti 3% obrestovanja Za na odpoved vezane vloge plača obresti po dogovoru. Izvršuje borzne naloge in daje v najem varnostne celice.

Tel. št. 5-18. Blagajna je odprta od 9-13

— TVRDKA —

DEBIASIO & DOMENIS

Trst, ul. Coroneo 13, tel. 12-34

priporoča svojo zalogo

ČEŠKE STEKLENINE

Prodaja na debelo.

Porcelan, lončevina, raznovrstna steklenina. — Najrazličnejše vrste korazarcev za pivo, vino, likerje itd., steklenice, svetiljke, cilindri, šipe 1½—2 mm debele za stavbo v zabojih, na željo tudi po natančnih merah.

ALOJZIJ POVH

Trst, telefon štev. 3-29

Piazza Garibaldi 3 (prej Barriera)

Največjo izbero daril za birmo dobite samo v trgovini Piazza Garibaldi št. 3, (prej Barriera)

Proda se

krasna hiša (vila),

dvonadstropna, oddaljena dve minuti od postaje, ob cesti, v lepi legi, pripravna za trgovino ali krčmo. S hišo se proda eventuelno čekret in posestvo. Zraven hiše velika klet za 200 hl vina z vsemi kletarskimi potrebščinami. Vsa natančnejša pojasnila se dobijo **v Livadah š. 605, Istra.** 610

Trgovsko-obrtna zadruga

v Trstu

registrovana zadr. z neomejenim jamstvom

Ulica Pier Luigi da Palestrina št. 4, I.

sprejema hranilne vloge

od L 1 dalje.

Navadne vloge obrestuje po

4 ½ %

večje po dogovoru

Trgovcem otvarja tekoče čekovne račune. — Posoja hranilne pušice na dom. — Rentni davek plačuje iz svojega.

Daje posojila

po najugodnejših pogojih na vknjižbe, na osebno poroštvo, na zastave vrednostnih listin.

Uradne ure vsak dan izvzemši nedelj in praznikov od 8 do 1.

Samo na debelo za preprodajalce!

Trakovi, moške in ženske nogavice, robci, čistilo za čevlje Brill, Ecla, Lift, različni glavniki, špaga, dišeča mila, kratače, vzmetne zaponke, igle in sukanec, žensko perilo, gumbi, cigaretni papir, pismen papir i. t. d. po dnevnih cenah.

S. Nicolo 19 GIACOMO LEVI S. Nicolo 19

A. De Masi & G. Sferza

Mavricija Wackvitza nasledniki

Trst, ul. Torre bianca 32. Telefon 29-83

Velika izbira majoličnih in železnih peči, ekonomskih ognjišč in štedilnikov. — Izbira majoličnih plošč za kuhinje, kopeli in closet

Velika zaloga plošč iz litega (tirolskega ali navadnega) železa in pečic za ognjišča.

Zaloga cementa, cementnih plošč, pečic, ražnjev, vratic iz litega železa vsake velikosti 13

SREBRO 581

Samo v ulici Pondares štev. 6, I. n. dobite največ za Vaše krone in goldinarje.

Avtomobilna črta Trst - Volosko - Reka

Urnik od 1. julija 1921

Lir	Tja	ODHOD	Nazaj	Lir
—	7.—	Trst (P. Oberdan)	12.	8.35
3.80	7.40	Bazovica	11.25	25.05
6.90	8.10	Kozina-Herpelje	11.—	22.35
7.50	8.15	Tublje	10.50	0.45
8.75	8.25	Materija	10.40	20.20
9.45	8.35	Markovščina	10.30	18.70
10.20	8.45	Gradišče	10.20	17.85
11.05	8.50	Obrov	10.10	16.95
12.—	9.—	Hrušica	0.05	16.05
13.—	9.10	Podgrad	10.—	15.85
13.55	9.15	Račice	9.55	14.25
14.55	9.30	Starad	9.45	13.25
16.15	9.45	Pasjak	9.35	11.65
16.75	9.50	Šapjane	9.05	11.05
17.75	10.—	Rupa	8.50	10.—
20.50	10.20	Permani	8.30	7.25
21.60	10.30	Jurdani	8.20	6.15
22.25	10.35	Jušići	8.05	5.40
24.—	10.45	Matulje	8.—	4.30
25.35	11.—	odhod) Volosko-Opatija (trg)	7.30	3.—
28.35	11.15	odhod)		
	11.45	Reka (Trg C. Battisti)	7.—	—

Trst Podgrad

Lir	Tja	ODHOD	Nazaj	Lir
—.—	16.30	Trst (P. Oberdan	9.30	13.—
3.80	17.10	Bazovica	9.	10.20
6.90	17.35	Kozina-Herpelje	8.40	7.50
7.50	17.50	Tublje	8.25	6.60
8.75	18.—	Materija	8.15	5.35
9.45	18.10	Markovščina	8.05	3.85
10.20	18.20	Gradišče	7.50	3.—
11.05	18.25	Obrov	7.45	2.10
12.—	18.30	Hrušica	7.40	1.20
13.—	18.40	Podgrad	7.30	—.—

DROSSI & C°

Trst — Piazza Oberdan 1 — Trst

Zaloga železnin in kuhinjskih potrebščin — Izbera ročnih strojev za drobljenje mesa — Tehtnice, šape, lopate, vile, škropilniki, krtače za konje in vole itd.

po zmernih cenah

9

Brez posebnega obvestila

✝

Potrti neizmerne žalosti naznanjamo vsem sorodnikom, prijateljem in znancem žalostno vest, da je naša nad vse ljubljena hčerka

JADRANKA VERSA

v nežni dobi, 16 mesecev, zletela med nebeške krilatce.

Pogreb drage angelčka se bo vršil danes, v četrtek, dne 28. julija ob 16. uri iz hiše žalosti ulica Ruggero Manna št. 12, v cerkev novega sv. Antona in od tam na pokopališče k Sv. Ani v poseben grob.

TRST, dne 28. julija 1921.

Karl in Ana, starši. — **Stana,** sestra. — **Smiljan,** brat.

Novo pogrebno podjetje Trst. Corso V. E. III. 47. 615

DRAŽBENI OKLIC.

Na podlagi sklepa okrajnega sodišča v Mariboru z dne 14. julija 1921. N. c VI. 864/21-1 bo dne 12. avgusta 1921

prostovoljna sodna dražba

posestva vl. št. 62 kat. obč. Studenci, obstoječega iz stavbišča parc. št. 48 s hišo št. 23 na Aleksandrovi cesti v Studencih pri Mariboru, pripravne tudi za trgovino, obrt ali industrijo, v izmeri 9 a 10 m² in vrta parc. št. 31/1 v izmeri 13 a 66m², pripravnega tudi za stavbišče.

Dražba se vrši na licu mesta v Studencih, Aleksandrova cesta št. 23, ob 9. uri dop.

Izklicna cena znaša 320.000 K. — Pod to ceno se ne proda.

Prodajalca imata skupno ali vsaki za sebe pravico, tekom 8 dni po dražbenem naroku najvišji ponudek odobriti ali odkloniti.

Vsak ponudnik mora založiti pred začetkom dražbe v roki sodnega poverjenika varščino v znesku po 32.000 K v gotovini ali varnih vložnih knjižicah.

Dražbeni pogoji, zemljiškoknjižni izpisek in katastralni podatki so na vpogled v pisarni sodnega poverjenika.

MARIBOR, dne 20. julija 1921. 613

Mihael Korber, notar kot sodni poverjenik.

Tiskarna „Edinost“ v Trstu

izvršuje vsa tiskarska dela točno in solidno

Prostori tiskarne se nahajajo v ulici Sv. Frančiška Asiškega št. 20

: JADRANSKA BANKA :

sprejema vloge na hranilne knjižice, žiro in druge vloge pod najugodnejšimi pogoji.

Prevzema vse bančne posle pod najugodnejšimi pogoji

Beograd, Celje, Dubrovnik, Kotor, Kranj, Ljubljana, Maribor, Metković, Opatija, Sarajevo, Split, Šibenik, Zadar, Zagreb, Trst, Wien.

Poslovne zveze z vsemi večjimi kraji v tu- in inozemstvu